

Jos brangiais rubiniais neįgysi,
Nei už auksą, nei perlus nupirksi,
Tik per ašaras, mirtį ir kančią,
Tik kovodamas laisvę atrasi!

Ją atpirks tikrai kraujas didvyrių
Ir pagreitins mamytės malda,
Nuplaus kruviną širdį balzamu
Ir išgys ta baisioji žaizda.

Lietuvos
Spaudos Sąjunga

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.

Telef: FR 6-5416

Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois.

EINA XVIII METUS

1964 BIRŽELIO - JUNE 11

Nr. 12(930)

BIRŽELIO mėn. PRISIMENANT: Pirmas bolševikų užsimojimas žudyti lietuvių tautą Didingas tautos sukilimas prieš okupantą Tenesusvyruoja lietuvių ryžtas kovoje už tautos laisvę ir Tegaivina viltis jo pastangas kovą laimėti!

Šiomet sukanka ilgi ir liūdni 23 metai nuo baisių birželio įvykių, kurie mūsų tautos istorijon įrašyti krauju.

Sovietai dažnai mini įvairius Pabaltijo valstybių jubiliejus, tik, deja, nei karto dar nepaminėjo ir kažin ar kada bepaminės birželio 13-14 nakties jubiliejų...

Tą naktį, pagal iš anksto judošišką klasterį ir niekšingų pasalinimo paruoštus sąrašus, buvo vykdoma geriausių Lietuvos vaikų "medžioklė". Ją vykdė visuomenės padugnių-kriminalinis elementas, Maskvos agentų vadovaujamas. Tą naktį buvo nutrauktas ramiai bemiegančių nekaltų žmonių miegas, grubiai ir triukšmingai į butus įsiveržus ginkluotiems enkavedistams. Nepasigailėta nei vieno - seni, jauni, moterys, vaikai per 30 minučių, be daiktų, be pasirengimo, pusnuogiai buvo kraunami į sunkvežimius ir gabenami į geležinkelio stotis. Ten jų jau laukė gyvuliniai vagonai, parengti trėmimui į Sibirą - Altajų, Kazachstaną, Turkestaną, Vorkutą, Suomų Kareliją ir kitas tolimosios šiaurės sritis.

Visa tai atlikta remiantis dekretu "antisovietinio-kontrrevoliucinio elemento pašalinimu" iš nelaimingų Pabaltijos valstybių. Tuo "kontrrevoliuciniu" elementu laikyta: visi buvę vyriausybės nariai, politinių partijų vadovai, žymesnieji visuomenės veikėjai, visų specialybių policijos tarnautojai, savanoriai-kūrėjai, kariai, šauliai, valstybinių ir savivaldybinių įstaigų tarnautojai (ypač turintieji nuosavybę ar apdovanoti ordinais), įvairių patriotinių organizacijų nariai ir, kaip vėliau rastoje instrukcijoje buvo pasakyta, visi aktoriai, Plechavičiaus, Bermonto-Ovalovo, von der Golco ir kt. prieš bolševikus veikusių karinių formacijų buvę dalyviai, studentų korporacijų nariai, teisėjai, prokurorai, teismo tardytojai, ne komunistinės spaudos bendradarbiai, diplomatiniai ir konsulariniai atstovybių tarnautojai, pažangieji ūkininkai ir tt. Žodžiu, - visos tautos elitai.

Iš vėliau rastų dokumentų nustatyta, jog birželio 13-14 naktį, bolševikai Lietuvoje sugrūdo į 871 gyvulinį vagoną ir išgabeno 21,755 žmones!

Pakrovimo stotyse šeimos buvo žiauriai išskiriamos. Kelionė į tolimas tremties vietas tęsėsi ištisom

savaitėm. Tremtiniais stigo ne tik maisto, bet ir vandens ir oro. Tremtinių tarpe greitai pasireiškė epidemijos. Daugelis jų, ypač seneliai ir vaikai, mirė pakelyje nuo ligų ir išsisėmimo. Niekam tas nerūpėjo. Jokios pagalbos ligoniams nebuvo suteikiama. Mirusieji buvo arba stačiai išmetami iš traukinio, arba kur ilgiau traukiniui sustojus, čia pat šalia geležinkelio pylimo palaidojami, net tinkamai jų neužkasus, nes tam nebuvo nė laiko, nei noro ir nevisur būdavo duodami kastuvai. Nekalčiausių žmonių lavonais ir jų "kapų" mažais kupsteliais nubarstytas visas ilgas baisiosios kelionės takas...

Tik "išlaisvintojams" su nepavejama raudonąja armija iš Pabaltijo pabėgus, Rygos ir Kauno NKVD būstinėse ir nužudytųjų kapuose buvo rasti kai kurie dokumentai, iš kurių paaiškėjo, jog be ištremtųjų, 1940-41 metais Pabaltijy bolševikų buvo

nužudyta 6,305 žmonės, tame skaičiuje 318 moterų ir 65 mažamečiai vaikai. Tokį tad "išvadavimą" ir tokią "laime" atnešė mūsų laimingai gyvenusiai tautai bolševikai.

Kaip jau žinome, 1939 spalio-lapkričio mėn. Kremlius primetė Pabaltijo valstybėms karinių bazių sutartį. Betgi tų pačių metų spalio 11 d. (jisidėmetina!) vienas iš Berijos pavainotojų - Ivanas Sierovas jau buvo parengęs tam garsiam dekretui vykdyti instrukciją Nr. 001223. Nei Lietuva, nei kitos Pabaltijo valstybės tada dar nebuvo užgrobtos, vienok, kaip matome, sovietinės saugumo įstaigos jau ruošė mūsų tautai naikinti planus...

1940 metais, bolševikams Pabaltiją okupavus, minėtas komisaras Ivan Sierov, savo instrukciją dar papildė ir patikslina: "...operacijų metu, visais atvejais, veikti griežtai, be mažiausio dėmesio skundams ir pa-

nikai, o kad nepasireikštų kokios demonstracijos bei išsiškimai iš tremiamųjų ar tam tikros dalies aplinkinių gyventojų pusės - mažiausią bandymą pasipriešinti ar kešinimasi bėgti - likviduoti (peršėd) ginklu.

Ivanas Sierovas 1941 birželio pradžioje pats nuvyko iš Maskvos į Rygą vadovauti šioms tremimo operacijoms Latvijoje ir Estijoje, gi Lietuvos buvo atsiųstas kitas čekistas - Abakumovas.

Šių dviejų budelių darbus labai gražiai nušviečia rasta NKVD štabe Rygoje iš Maskvos gauta telegrama:

Lietuvių kalbon išvertus: 1) Ryga - Talinas, Kaunas. Draugui Sierovui. Draugui Abakumovui. Iš Latvijos SS R 16.205 žmonės, 2) Iš Lietuvos SS R 121.214 žmonių, 3) Iš Estijos SSR 11.102 žmonės, Nr. 30(3698) 16 birželio 13.1941 m. Pasirašė Černyševs (Liaudies komisaro pavaduotojas). Priėmė-Vorobjovas, 13 birže-

lio 1941m. 2 val. 30 min. Perdavė - Kotliarovas.

Sąskaita - "Talino NKVD GULAGI Maksvoje: 54 vagonai, 2152 žmonės, 1600 kilometrų. Kaina 36.435 rubliai." (GULAG reiškia - Galvoje Upravalnėje Lagerei - Vyriausioj Vergų Darbo Stovyklų Valdyba).

Iki šiol nė vienu žodžiu apie minėtas operacijas Kremlius niekur neprisiminė. Jei kas pabando jas priminti Maskvos valdovams, - bolševikų (ar jiems tarnaujančių lietuvių išgamų) spauda tą asmenį arba laikraštį be jokio ceremonijų piktai apšaukia... žmonijos priešų, provokatorių ir begėdiškų sovietinės santvarkos šmeižėju...

Sovietinės "konstitucijos" teikiama piliečiams "apsauga" labai gražiai apibūdina šis sakinytis: "KAD TIK BŪTŲ KALINYS, O BAUDŽIAMOJO KODEKSO STRAIPSNĮ MŪSŲ JURISTAI PRITAIKYS" - velniškai per šūsų šypsodamasis aiškino mūsų ministeriui pirmininkui Merkiui, beteisinančiam Skučą ir Povilaitį, pats budelis Stalinas...

1944-45 metais apiplėstuose, alkanuose ir nuo karo žaizdų kraujuojančiuose Pabaltijo kraštuose vėl įsitvirtino nekaltų žmonių kraujuo bėmintą sovietai. Deportacijos ir vėl atnaujintos. Naujų aukų skaičius vėl siekia šimtus tūkstančių.

Po 1955 metų keliems tūkstančiams nelaimingųjų pabaltiečių buvo leista grįžti į savo kilmės kraštus, bet tai buvo jau tik žmonių šešėliai, sunkiai beatpažįstami, su iščiulpta sveikata, ligoti ir todėl Sovietija jau jų "nebebijojo" paleisti namo... O kur kiti? Kur tie tūkstančių tūkstančiai?... Ju sovietijoje niekas nemini... nors apie "išlaisvintuosius" bolševikų spauda bugnija, kad komunistų partija ir vyriausybė "labai" rūpinasi savo valdinių gerove, jų buitimi ir laime... Ne be tikslo jų, o tik propagandai, yra įrašytas Stalino konstitucijoje dėsnytis, kad Sovietų vyriausybė ir komunistų partijai viešas žmogus yra brangesnis už viso pasaulio auksą... Ak! Kokia baisi ir žiauri gyvenimo ironija!

Šiurpas tai jubiliejus, neturintis sau lygaus pasaulio istorijoje.

KALPAS UOGINIUS

Pavergtos Lietuvos valstybinių dvarų baudžiauninkai aukštai iškėlę okupanto taip reklamuojamus "kombainus" po derliaus nuėmimo... Nuotrauka iš 1963 metų. Pažymėtina, kad šis kolchozas turi apie 2.000 hektarų.

Jos brangiais rubiniais neįgysi,
Nei už auksą, nei perlus nupirksi,
Tik per ašaras, mirtį ir kančią,
Tik kovodamas laisvę atrasi!

Ją atpirks tikrai kraujas didvyrių
Ir pagreitins mamytės malda,
Nuplaus kruviną širdį balzamu
Ir išgis ta baisioji žalda.

Lietuvos
Atgimimo Sąjuda

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.

Telef: FR 6-5416

Entered as second class matter at the post office at Chicago, Illinois.

EINA XVIII METUS

1964 BIRŽELIO - JUNE 11

Nr. 12(930)

BIRŽELIO mėn. PRISIMENANT: Pirmas bolševikų užsimojimas žudyti lietuvių tautą Didingas tautos sukilimas prieš okupantą Tenesusvyruoja lietuvių ryžtas kovoje už tautos laisvę ir Tegaivina viltis jo pastangas kovą laimėti!

Šiemet sukanka ilgi ir liūdni 23 metai nuo baisių birželio įvykių, kurie mūsų tautos istorijon įrašyti krauju.

Sovietai dažnai mini įvairius Pabaltijo valstybių jubiliejus, tik, deja, nei karto dar nepaminėjo ir kažin ar kada bepaminės birželio 13-14 nakties jubiliejų...

Tą naktį, pagal iš anksto judošišką klaidą ir niekšingą pasalūniškumą paruoštus sąrašus, buvo vykdoma geriausių Lietuvos vaikų "medžioklė". Ją vykdė visuomenės padugnių-kriminalinis elementas, Maskvos agentų vadovaujamas. Tą naktį buvo nutrauktas ramiai bemiegančių nekaltų žmonių miegas, grubiai ir triukšmingai į butus įsiveržus ginkluotiems enkavedistams. Nepasigailėta nei vieno - seni, jauni, moterys, vaikai per 30 minučių, be daiktų, be pasirengimo, pusuogiškai buvo kraunami į sunkvežimius ir gabenami į geležinkelio stotis. Ten jų jau laukė gyvuliniai vagonai, parengti tremimui į Sibirą - Altajų, Kazachstaną, Turkestaną, Vorkutą, Suomijų Kareliją ir kitas tolimosios šiaurės sritis.

Visa tai atlikta remiantis dekretu "antisovietinio-kontrrevoliucinio elemento pašalinimu" iš nelaimingų Pabaltijos valstybių. Tuo "kontrrevoliuciniu" elementu laikyta: visi būvę vyriausybės nariai, politinių partijų vadovai, žymesnieji visuomenės veikėjai, visų specialybių policijos tarnautojai, savanoriai-kūrėjai, kariai, šauliai, valstybinių ir savivaldybinių įstaigų tarnautojai (ypač turintieji nuosavybę ar apdovanoti ordinais), įvairių patriotinių organizacijų nariai ir, kaip vėliau rastoje instrukcijoje buvo pasakyta, visi aktyvūs Plechavičiaus, Bermonto-Ovalovo, von der Golco ir kt. prieš bolševikus veikusių karinių formacijų būvę dalyviai, studentų korporacijų nariai, teisėjai, prokurorai, teismo tardytojai, ne komunistinės spaudos bendradarbiai, diplomatiniai ir konsularinių atstovybių tarnautojai, pažangieji ūkininkai ir tt. Žodžiu, - visas tautos elitas.

Iš vėliau rastų dokumentų nustatyta, jog birželio 13-14 naktį, bolševikai Lietuvoje sugrūdo į 871 gyvulinį vagoną ir išgabeno 21.755 žmones!

Pakrovimo stotyse šeimos buvo žiauriai išskiriamos. Kelionė į tolimas tremties vietas tęsėsi ištisom

savaitėm. Tremtiniais stigo ne tik maisto, bet ir vandens ir oro. Tremtinių tarpe greitai pasireiškė epidemijos. Daugelis jų, ypač seneliai ir vaikai, mirė pakelyje nuo ligų ir išsėmimo. Niekam tas nerūpėjo. Jokios pagalbos ligoniams nebuvo suteikiama. Mirusieji buvo arba stūčiai išmetami iš traukinio, arba kur ilgiau traukiniui sustojus, čia pat šalia geležinkelio pylimo palaidojami, net tinkamai jų neužkasus, nes tam nebuvo nė laiko, nei noro ir nevisur būdavo duodami kastuvai. Nekalčiausių žmonių lavonais ir jų "kapų" mažais kupsteliais nubarstytas visas ilgas baisiosios kelionės takas...

Tik "išlaisvintojams" su nepavejama raudonąja armija iš Pabaltijo pabėgus, Rygos ir Kauno NKVD būstinėse ir nužudytųjų kapuose buvo rasti kai kurie dokumentai, iš kurių paaiškėjo, jog be ištremtųjų, 1940-41 metais Pabaltijy bolševikų buvo

nužudyta 6.305 žmonės, tame skaičiuje 318 moterų ir 65 mažamečiai vaikai. Tokį tad "išvadavimą" ir tokią "laimę" atnešė mūsų laimingai gyvenusiai tautai bolševikai.

Kaip jau žinome, 1939 spalio-lapkričio mėn. Kremlius primetė Pabaltijo valstybėms karinių bazių sutartį. Betgi tų pačių metų spalio 11 d. (išidėmetina!) vienas iš Berijos pavaldotojų - Ivanas Sierovas jau buvo parengęs tam garsiam dekretui vykdyti instrukciją Nr. 001223. Nei Lietuva, nei kitos Pabaltijo valstybės tada dar nebuvo užgrobtos, vienok, kaip matome, sovietinės saugumo įstaiga jau ruošė mūsų tautai naikinti planus...

1940 metais, bolševikams Pabaltijy okupavus, minėtas komisaras Ivan Sierov, savo instrukciją dar papildė ir patikslina: "...operacijų metu, visais atvejais, veikti griežtai, be mažiausio dėmesio skundams ir pa-

nikai, o kad nepasireikštų kokios demonstracijos bei išsišokimai iš tremiamųjų ar tam tikros dalies aplinkinių gyventojų pusės - mažiausią bandymą pasipriešinti ar kėsinimąsi bėgti - likviduoti (peršiež) ginklu.

Ivanas Sierovas 1941 birželio pradžioje pats nuvyko iš Maskvos į Rygą vadovauti šioms tremimo operacijoms Latvijoje ir Estijoje, gi Lietuvoje buvo atsiustas kitas čekistas - Abakumovas.

Šių dviejų budelių darbus labai gražiai nušviečia rasta NKVD štabe Rygoje iš Maskvos gauta telegrama:

Lietuvių kalbon išvertus: 1) Ryga Talinas, Kaunas. Draugui Sierovui. Draugui Abakumovui. Iš Latvijos SS R 16.205 žmonės, 2) Iš Lietuvos SS R 121.214 žmonių, 3) Iš Estijos SSR 11.102 žmonės, Nr. 30(3698) 16 birželio 13. 1941 m. Pasirašė Černyševs (Liaudies komisaro pavaduotojas). Priėmė-Vorobojovas, 13 birže-

lio 1941m. 2 val. 30 min. Perdavė - Kotliarovas.

Sąskaita - "Talino NKVD GULAGUI Maksvoje: 54 vagonai, 2152 žmonės, 1600 kilometrų. Kaina 36.435 rubliai." (GULAG reiškia - Glavnoje Upravlenije Lagerei - Vyriausioj Vergų Darbo Stovyklų Valdyba).

Iki šiol nė vienu žodžiu apie minėtas operacijas Kremlius niekur neprisiminė. Jei kas pabando jas priminti Maskvos valdovams, - bolševikų (ar jiems tarnaujančių lietuvių išgamų) spauda tą asmenį arba laikraštį be jokių ceremonijų piktai apšaukia... Žmonijos priešui, provokatoriumi ir begėdišku sovietinės santvarkos šmeižėju...

Sovietinės "konstitucijos" teikiama piliečiams "apsauga" labai gražiai apibūdina šis sakiny: "KAD TIK BŪTŲ KALINYS, O BAUDŽIAMOJO KODEKSO STRAIPSNŲ MŪŠŲ JURISTAI PRITAIKYS" - velniškai per šus šypsodamasis aiškino mūsų ministeriui pirmininkui Merkiui, beteisinančiam Skučą ir Povilaitį, pats budelis Stalinas...

1944-45 metais apiplėštuose, alkanoose ir nuo karo žaizdų kraujujančiuose Pabaltijo kraštuose vėl įsitvirtino nekaltų žmonių krauju bėmintą sovietai. Deportacijos ir vėl atnaujintos. Naujų aukų skaičius vėl siekia šimtus tūkstančių.

Po 1955 metų keliems tūkstančiams nelaimingųjų pabaltiečių buvo leista grįžti į savo kilmės kraštus, bet tai buvo jau tik žmonių šešėliai, sunkiai beatpažįstami, su iščiulpta sveikata, ligoti ir todėl Sovietija jau jų "nebebijojo" paleisti namo... O kur kiti? Kur tie tūkstančių tūkstančiai?... Jų sovietijoje niekas nemini... nors apie "išlaisvintuosius" bolševikų spauda bugnija, kad komunistų partija ir vyriausybė "labai" rūpinasi savo valdinių gerove, jų buitimi ir laime... Ne be tikslo juk, o tik propagandai, yra įrašytas Stalino konstitucijoje dėsnys, kad Sovietų vyriausybė ir komunistė partijai viešas žmogus yra brangesnis už viso pasaulio auksą... Ak! Kokia baisi ir žiauri gyvenimo ironija!

Šiurpus tai jubiliejus, neturįs sau lygaus pasaulio istorijoje.

KALPAS UOGINIUS

Pavergtos Lietuvos valstybinių dvarų baudžiauninkai aukštai iškėlę okupanto taip reklamuojamą "kombainus" po derliaus nuėmimo... Nuotrauka iš 1963 metų. Pažymėtina, kad šis kolchozas turi apie 2.000 hektarų.

Dr. Kazys Šidlauskas : Lietuviai, kurie padeda okupantui. Vertinu "Laisvosios Lietuvos" bekompromisinę laikyseną prieš juos

3-oji tąsa

Iš senų senovės yra puikiai žinoma tiesa: daug lengviau tautą okupuoti, negu tą okupaciją amžinai išlaikyti. Jau buvo šimtai tokių pavyzdžių, kad ir stipriausias okupantas palūžo, net tuo laiku, kai daug kam jis atrodė nenugalima pasaulio jėga. Tokios "katastrofos" įvyksta net ir tada, kai du ar trys pasaulio galiūnai pasidalina visą pasaulį, viešai ar slapta, tarp savęs ir sujungtom pastangom stengiasi paglemžti kiekvieną laisvės troškimą. Tokių pavyzdžių, taip pat buvo nemažai. Ir tai dar visai neseniai. O gal net ir dabar.

Tat argi nuostabu, kad sovietai nuolat dreba dėl savo vergų imperijos ateities. Jie giriasi savo galybe, o bijo savo pavertųjų. Sovietai vartoja tris pagrindines priemones savo okupacijai stiprinti ir išlaikyti.

Visų pirma, daryti viską, kad būtų užmiršta, jog Lietuva yra rusų bolševikų pavergta. Niekur neturi būti minimas žodis "okupuota Lietuva". Antra, - griauti-ardyti tas laisvųjų lietuvių organizacijas, kurios vienu ar kitu būdu siekia Lietuvos nepriklausomybės. Trečia, - brautis į laisvųjų lietuvių spaudą, giriant sovietinę okupaciją ir pavertųjų lietuvių "laimingą" padėtį.

Tatai atliekama taip tobulai, kad dažnai ir pastebėti sunku. Nežmirškime, kad sovietai yra didžiausi ir nesąžiningiausi propagandos specialistai.

Yra kai kurių žymių, kad visos trys sovietiškos propagandos rūšys dabar sustiprintai skverbiasi į JAV lietuvių kultūrinį ir politinį gyvenimą.

Koks gi yra lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos nusistatymas tais visais klausimais? Į tai čia atsako jos Valdybos pirmininkas Dr. Kazys Šidlauskas.

- Kai mirė a. a. Dr. Trimakas, spaudoje buvo plačiai rašoma apie Vliko pirmininko vaidmens svarbumą. Gi dabar spaudoje buvo pranešta, kad naujas Vliko pirmininkas bus renkamas tik rudenyje, kai įvyks Vliko pilnatos sesija. Kai kam ir visai be blogo noro susidaro įspūdis, kad Vliko pirmininko darbas nėra jau toks lemiantis, kad galima ramiai laukti net rudens. Kiti galvoja dar daugiau: kad Vliko darbuose nėra skubotumo, net ir šiuo atveju. Kaip Jums atrodo, Daktare? Kurią pažūrą Jūs norėtumėte pateisinti? Ir dar venias dalykas. Kai kas stačiai saką naujas pirmininkas nerenkamas todėl, kad tam darbai tinkamų asmenų nesurandama. Jaučiu, kad mano kku simai gal kiek įkyrūs ir gal net nepatogūs. Bet gi Jūs, daktare, esate teisininkas ir tiesos nebijote.

- Neturiu jokios abejonės, - sako Dr. Šidlauskas, - kad Vliko pirmininko vaidmuo yra labai svarbus ir neturiu jokios baimės, kad šioms pareigoms tinkami asmenys nesutiktų būti renkami į Vliko pirmininko vie-

Dr. Kazys Sruoga

tą. Nežiūrint šios vietos svarbos, nereikia užmiršti, kad Vliko vadovybė veikia kaip kolektyvas: turime taip vadinamą VLIKo mažąjį prezidiumą, susidedantį iš Vliko pirmininko, vice pirmininko ir sekretoriaus. Beto, tarp VLIKo sesijų, kas antrą mėnesį posėdžiauja Vliko praplėstas prezidiumas, į kurį kiekviena grupė yra delegavusi po vieną atstovą. Šiuo metu VLIKo pirmininko pareigas eina jo vicepirmininkas p. J. Audėnas, o vicepirmininko pareigoms yra išrinktas p. S. Lušys. Betgi esu bevėk linkęs sutikti, kad Vliko grupių nesiskubinimas išrinkti naują pirmininką, bent psichologiniu požiūriu, buvo nelabai tikslius sprendimas. Vistik, laikinai tokias pareigas einąs asmuo negali visais požiūriais atstoti trejų metų kadencijai išrinktą Vliko pirmininką. Galbūt, Vliko grupės neturėtų laukti rudens su sesija ir naujo pirmininko rinkimais. Kitaip gali atsirasti šalia Broniaus Railos ir kitų Vliko "marintojų".

Tiesa, dėl Bronio Railos, - tęsė toliau Dr. Šidlauskas, - gal nereikėtų jaudintis, nes jam Vlikas jau nuo pat 1944 metų nebegeeras (Dirva, 64. IV. 10d. Nr. 42), nežiūrint, kad tuomet jis dar buvo geras ne tik mums, bet ir kraują liejančios tautos pagrindžiui, kurio atstovai pasiekę Vakarų 1948m. suteikė Vlikui įgaliojimus kalbėti už kenčiančią tautą.

Apie visokias Vliko "ligas" Bronys Raila prirašęs net dvi storas knygas todėl jis visai pagrįstai prašo lietuvišką visuomenę "sutikimo" su jo sprendimu, kad Vlikas yra "miręs". Šia proga tenka Bronį Railą tikrai užjausti dėl jo miklios plunksnos tokio didelio svorio sumažėjimo. "Anais gerais laikais", kaip mjr. J. Pyragius neseniai "Laisvojoje Lietuvoje" yra prasiaręs, užtekdavo Railai tik drožti vieną gerą straipsnį į oficiozą ir niekas neišdrįsdavo nesutikti su jo išvadomis, o dabar apie Vliko negalavimus prirašė net dvi storas knygas ir dar vistiek reikia prašyti lietuviškąją visuomenę "sutikimo", kad Bronio Railos taip senai mirčiai pasmerktas pacientas, pagaliau tikrai yra "pasimiręs". Todėl Bronio Railos persūdyta nihilizmas, vertinant lietuviškojo gyvenimo išėivijoje reikišnius, galima nesunkiai išaiškinti paprastais žmogiškais motyvais. . be psichiatro pagelbos.

- Grįžtant prie Vliko pirmininko, noriu pabrėžti, jog man neteko girdėti, kad kuriam nors asmeniui Vliko

grupių vardu būtų pasiūlyta užimti Vliko pirmininko vietą, o tuo labiau, kad tokį pasiūlymą gavęs asmuo nutytų pareigų priėmimo būtų atsiskęs. Nenorėta skubintis su naujo pirmininko rinkimais, kad išryškėtų daugiau kandidatų ir pasidarytų didesnis pasirinkimas. Taigi, atvirai prisipažįstu, kad jokių "blogų" ženklų neįaučiu nors reikia pripažinti, kad suradimas kandidato, kuris pilnai galėtų pakeisti a. a. Dr. Trimaką, - negali būti toks lengvas reikalas.

Dabar paskutinis klausimas, liečias lietuvių vieningumą ir kovą už Lietuvos nepriklausomybę. Kai kurioje tautiškoje spaudoje eina gan vieša propaganda už "bendradarbiavimą". . . Ką tati reiškia, - visi žinome. Galima ginčytis dieną ir naktį, o faktų nepakeisi. Toji propaganda vedama labai atsargiai, "pasaldintai". Bet ylos maiše nepaslepėsi. Iš lietuviškos katalikiškos spaudos bendradarbių tarpo išėjo labai žymūs to vadinamo "bendradarbiavimo" pionieriai, kurie betgi turėjo apie savo vietas katalikiškuose laikraščiuose. Būtų gal kiek komiška, kad aš pats būdamas tautininkas, imčiau klausiti Jūsų patarimo dėl lietuviškos tautinės spaudos. Bet gi vieno dalyko norėčiau paklausti: kaip Jūs žiūrite į tai, kad tie "bendradarbiavimo" pionieriai pasitraukė iš vieno lietuviško katalikiško laikraščio, gauna plačiai vietos kitame lietuviškame katalikiškame laikraštyje? Ar tai gerai?

- Labai liūdnas faktas, - taria Dr. Šidlauskas, - kad dalis lietuvių tautiškos spaudos pagavo bolševikų mestą "bendradarbiavimo" meškere. Tiesiog pavojinga, kuomet toks "bendradarbiavimas" siūlomas "pasaldintais" žodžiais ir peršamas puikiai plunksnas valdančių, rafinuotų žurnalistų. Todėl vertinu "Laisvosios Lietuvos" prieš tokią spaudą užimtą bekompromisinę liniją, kurią derėtų ir visiems kitiems paremti.

Suprantama, kad jokios garbės nedaro lietuviškai katalikiškajai spaudai toks faktas, jog iš jos bendradarbių tarpo atsirado keletas žymių tokio "bendradarbiavimo" pionierių, nors jiems ir teko savo vietas katalikiškuose laikraščiuose apieisti. Jei jiems dar koks katalikiškas laikraštis duoda progos pasireikšti savo puslapiuose, tai jau grynas nesusiipratimas. Nesusiipratimų buvo ir bus, kvislingų ir išdavikų buvo ir bus, bet laisvės kovų dar niekas ne užtroškino ir neužtroškims. Lietuva ir vėl bus nepriklausoma - laisva, - baigė lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos Centro Valdybos pirmininkas Dr. Kazys Šidlauskas.

UŽMIRŠTOJI IMPERIJA

Rašo - E. Karnėnas

Kad ir žiauriausiai būdais Lietuvos kaimynai stengėsi ir dar šian-

dien deda pastangas Lietuvą sumazinti ir net nuo Europos žemėlapiu nutrinti, - jų piktos pastangos nedavė, neduoda ir neduos jų norimų sekmių. Lietuva buvo, yra ir bus gyva, nors ir prie Baltijos jūros prispirta, slavams ir germanams jos didėlius etnografinius žemės plotus pasisavinus.

1795-1915 laikotarpiu carų Rusijai vien Lietuvos vardas buvo tiek pavojingas, kad ji vengė ją Lietuvą vadinti, davusi jai "Sieverzapadnyj Kraj" (Šiaurės vakarų kraštas). Lenkija norėjo Lietuvai savo "Kresy" vardą prigdyti, Vilnių su Lietuvos trečdaliu okupavusi 1920-39m., Nepriklausomą Lietuvą vadino "Litva Kovienska". Vokiečiai iki I Pasaulinio karo Lietuvą vadino tik Gumbinės apygardą Rytprūsioje - Litauen, gi Didžiąją Lietuvą pravardžiavo "Russisches Litauen" (žiūr. dr. A. Bezenbergerio knyga "Litauen"), o 1915-18 m. okupacijos metu - "Oberost", vėliau, 1941-44 okupacijos metu, - "Ostland". Šiandien Sovietų Sąjungoj Lietuvą paženklinata tik keturiom raidėm: LSSR (LTSR).

Carų Rusijos okupacijoj Lietuva buvo visai prievartaujama, niekinama, mažinama, rusinama, naikinama net 1864-1904 lotyniškom raidėm

Juokai pro ašaras

...Bebro Dūmelio užrašai...

Du JAV lietuvių laikraščiai įsitaisė tokius kampelius. Vienas iš jų, kaip žmonės sako, yra pilnai 100% raudonas. Kitas kampelis yra kitoks. Jis diena iš dienos vis darosi raudonesnis. Kada pasieks 100% dabar dar sunku pasakyti. Nenustokime vilties. Aš manau, kad ir aš, Bebras Dūmelis, galėčiau pamėginti tokius panašius kampelius rašyti, jei tik ponas Kaulėnas nemes jų į krepšį. Pirmiausia, pasistengsiu anų raudonųjų ir raudonuojančių kampelių raštus kiek plačiau paašškinti ir paryškinti. Taigi, - pradėkime.

* KODĖL JAM SKAUDA ŠIRDĮ? Kaip gi neskaudės. Tas Dr. Matulio nis, sakydamas 16 Vasario šventės proga prakalbą, paminėjo, kad sovietai rusai slopina lietuvių kalbą ir kultūrą ir visokiais būdais stengiasi surusinti Lietuvą. Juk tai baisiausias šmeižtas sovietų rusams! Taip šaukia tas diena iš dienos beraudonuojančias kampelis. Ir čia pat, nei nemirskėdamas išskaičiuoja visokius faktus, kurie turi įrodyti kaip rusai bolševikai puoselėja lietuvių kalbą ir neišpasakytai remia lietuvių kultūrą. . . Bet, matomai, pajutęs kad skaitytojai gali nebesulai kyti juoko skaitydami tokias "teorijas", pagaliau, užbaigia pastaba. . . kad tuo būdu bolševikai nori surusinti Lietuvą. . . Ir sakyt tu man, ar negudrus tas raudonkampelninkas?

* BAIŠIOS PRANAŠYSTĖS . . . Ivyko šiurpus dalykas. . . Lituanistikos Institutas nepakvietė į savo posėdį komunisto ruselio Pašutos! Raudonuojančias kampelis kelis kartus pabrėžia, kad tas ruselis yra tik ras komunistas ir be rezervų atsidavęs Sovietų valdžiai. . . Ir štai, giridite, -jō nepakvietė Lituanistikos Institutas į savo posėdį. Mat, tas bolševikėlis yra didelis istorikas ir "pripuolamai" atsiradęs čia kaip tik tuo laiku, kai vyko Instituto posėdis. Ir dar daugiau. Tas bolševikas per tarpininkus (ar tik ne per tą patį kampelninką?) prašėsi jį išileisti į posėdį. Ir jo neišleido! Raudonuojančias kampelis baisiai nusiminė, - bolševikas buvo paliktas už durų! Ir čia pat "išpranašavo" Lietuvai net penkis didžiausius pavojus. Man net baisu juos čia kartoti. Bet vieną pasiūlymą čia norėčiau padaryti: mūsų veiksniai nuolat turėtų teirautis pas tą kampelninką, koks ir kada ruselis-bolševikas "pripuolamai" čia pasirodys, kad galima būtų pulti jam į kojas ir kvieisti į savo posėdžius. . .

* VISI ŽINO . . . Naujokui labai didelis juokas ima, kai Laisvoji Lietuva jį peikia už tai, kad jis neberašo okupuotoji Lietuva, bet rašo taip, kaip Chruščiovas nori - stačiai tik - Lietuva. Naujokas mums aiškina, - kam čia vis kartoti ir kartoti kad Lietuva okupuota. . . Tą juk ir taip visi žino (o be to ir sovietai už tai labai pyksta, - Dūmelio pasaba). Naujokas skaniai besijuokdamas sako, kad jeigu daryti taip kaip Laisvoji Lietuva nori, tai reikėtų sakyti - "okupuotas Vilnius", "okupuotas Rusų kapinės", "okupuotas Basanavičius" ir panašiai. Juokas neblogas. Mes nuo savęs dar siūlytume sakyti ir "okupuotas Naujokas" Jei žmonės taip dar nerašo, matyti, ir taip visi gerai žino. . .

* NETOBULAS BENDRADARBIAVIMAS Tarp gerbiamojo Naujoko ir "Draugo" literatūros priedo prasidėjo gan nuoširdus bendradarbiavimas. Gegužės 29d. "Draugo" literatūros priedo redaktorius patalpino ištrauką iš Naujoko straipsnio, kur ponas Naujokas guldo galvą už bolševiką Pašutą, baisiai susijaudinęs, kad Lituanistikos Institutas jo neišleido į posėdį. Labai gerai daro "Draugo" literatūrinio priedo redaktorius, kad talkininkauja ponui Naujokui. Visi gi žino, kad ir Naujokui "pradžiai" sunki. Reikia padėti. Po tuo straipsniu (Literatūros priede) pasirašo L. D. Kai kas spėja, kad tai ta pati asmenybė, kuri pasižymėjo Stalino saulės gabenimu į Lietuvą. Jeigu tai tiesa, tai literatūrinio priedo skaitytojai jaučiasi ypatingai pagerbti.

Bet nepaisant to viso, bendradarbiavimas dar nėra pilnas ir tobulas. Labai neseniai gerbiamašis Naujokas parašė "Dirvoje" labai puikų straipsnį apie Ekscelenciją vyskupą Brizgį. Ir žiūrėk, - nei straipsnio citatu, nei ištraukų, "Draugo" literatūros priedas neperspausdino. Tai didelė skriauda literatūrinio priedo skaitytojams. Juo labiau, kad ten gerbiamas Naujokas ir apie Dievą ir Jo galingumą filosofuoja su didėliu ir gryna naujokišku humoru.

Gražiai pasisėkusiame Toronto (Kanadoje) LAS skyriaus surengtame pobuvyje lasietės L. Mažionienė ir V. Pusuvaškienė platina loterijos bilietus šokių metu. . . Nuotrauka - M. Pranevičius

lietuvišką spaudą uždraudus. Toks rusų žiaurus elgesys su Lietuva buvo aiškinamas rusų panslavizmo politika su okupuotu kraštu pačiame Vokietijos pasienyje, politika su valstybine lietuvių tauta, kuri, kaip buvusi imperinės Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos vadovaujanti tauta, priešinosi rusų okupacijai ir svajoję apie vėl iškiliančią Lietuvą. Visai kitaip rusai elgėsi tuometinėj Livonijoj (latvių ir estų žemėse), nes Livonija buvo "paklusnesnė" kaip vokiečių baronų ilgai valdyta, antra vertus, tuometinė Rusija ir negalėjo visur žiauriai elgtis, juo labiau Livonijoj, kuri nebuvo tokia pavojinga Rusijai, kaip Lietuva.

Gaila, JAV aukštesnėse mokyklose tik paviršutiniai mokoma apie Europą, apie Europos valstybes, apie europines tautas praeityje. Bet tie istorikai, kurie nori pilnai pažinti Europą, negali pasitenkinti tik žiniomis apie dabar egzistuojančias valstybes. Jie negali pilnai suprasti Eu-

ropos be visų Europoje gyvų tautų, dabar gyvuojančių ir buvusių valstybių, juo labiau negali apsieiti be pažinimo Lietuvos valstybės nuo XII-to amžiaus. Juk jau XIII-jame amžiuje Lietuva buvo didelė ir galinga valstybė, kada Maskvos kunigaikštija toli Lietuvos pašonėje vos vegetavo, jokios europinės rolės nevaidindama. Karaliaus Mindaugo laikais Lietuva du kartu buvo sumušusi vokiečių kryžiuočių ir kalavijuočių ordinų sąjungtą kariuomenę, stipriai visos Vakarų Europos remiamą (1236 m. mūsų ties Šiauliais, 1260 m. mūsų ties Durbe).

Nesistebėkime, kad popiežius Aleksandras IV (1254-1261) kreipėsi į Lietuvos valdovą (karalių Mindaugą) vadovauti jėgoms sulaukyti mongolų ir atgauti Dniepro erdvę (Ukrainą), antrą kartą mongolams užpuolus Rytų Europą ir veržiantis į Centrinę ir Vakarų Europą, kada, lietuviams išvedus iš rikiuotės vobes, - nukelta į 6 puslapį -

Lietuvių Fondo suvažiavimo metu, įvykusio Čikagoje, balsavimo komisią skaičiuoja balsus. Iš kairės - Dr. Valaitis, P. Genys, J. Tamulis, P. Petrauskas, V. Zalatorius ir M. Rėklaitis. Nuotrauka - V. Noreikos

LAISVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Published bi-weekly on Thursdays

by LITHUANIAN REGENERATION ASSOCIATION

Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igaliojtas leidejas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5.
Subscription per year \$ 5

Atskiras numeris 20 c.
20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas, J. Lietuvninkas, Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis ir L. Virbickas

Pagimdys vargai galiūnus ugnimi uždegs krūtine

Kiekvienais metais birželio mėnuo mums primena dramatiškus įvykius ir pergyvenimus: Sovietų okupaciją, mūsų valstybės sužlugdymą, tragiškus žudymus, baisius trėmus ir visuotiną tautos sukilimą prieš brutalų okupantą.

Iš tikrųjų, birželio mėnuo mūsų netolimos praeities tautos istorijoje yra atžymėtas gedulo ženklu.

Tačiau lai tas skausmas neveda mus neviltingai, o teskatina mūsų ryžtą ateities kovai ir teprimena mums tas herojiškas dienas, kada tautoje, atsiradus pirmajai progai, gimė toks visuotinas, niekieno neragintas, vieningas sukilimas prieš neprašytą mūsų tėvynės "išlaisvintoją". Anomis atmintinomis dienomis nebuvo jokių politinių skirtumų ne tik kovojančiose gretose, bet ir visoje lietuvių tautoje. Pavojaus valandą mes mokėjome vienas kitam ištiesti rankas ir vieningai, kaip dera geriems tėvynės vaikams, stoti kovon už pra-

rastą laisvę. Anų dienų vienybė, atrodo, daug ką galėtų paakinti ir šiose sunkiose išėivijos dienose atsimentinti kur veda vienybė ir kokie pasiekiami rezultatai sujungus rankas bendram tikslui. Tada buvome viena didelė šeima, siekianti vieno ir to paties tikslo - susigrąžinti laisvę ir nepriklausomybę. Tada tauta savę vieningu ir visuotinu sukilimu demaskavo sovietų melą, kad Lietuva savanoriškai prašiusi priimama į Sovietų Sąjungos vergiją. atsakymas rusams buvo kruvinas ir politiškai skaudus.

Šių dienų vergijos pančiai neleidžia lietuvių tautai pademonstruoti savosios valios ir Maskva kalba pavergtos tautos lūpomis. Bet ateis tas laikas, kada ir vėl mūsų tauta turės progos tarti savo vardu ugningą žodį - mes norime ir mes kovojame už savo Tėvynės laisvę!

Dirbkime viltingai laukdami tos valandos ir būkime garbingi lietuvių tautos vaikai! Pov. Dirkis

LAS Čikagos Dr. Vydūno vardo skyrius pagerbia Sąjūdžio Garbės Narį Dr. Vydūną ir kpt. Pr. Gudyną, padėdamas vainikus su atitinkamais įrašais prie Žuvusiems paminklo. Centre matome Sąjūdžio pirmininką inž. Kazį Oželį, Pavaduotoją Pov. Tyrulį ir Sąjūdžio IZdo Valdytoją Br. Macianskį. Pirmas iš dešinės - Dr. Vydūno vardo LAS skyriaus pirmininkas St. Grigaravičius. Nuotrauka - Vyt. Reivyčio

PAGERBTAS VYDŪNAS ir GUDYNAS

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Čikagos Dr. Vydūno vardo skyriaus valdyba gegužės 30d. pagerbė Sąjūdžio Garbės Narį ir skyriaus Šeifą Dr. Vydūną ir kritusį nuo bolševikinių teroristų kulkos kapitoną Pr. Gudyną. Čikagos T. T. Jezuitų koplyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos už a. a. kpt. P. Gudyną. Mišias atnašavo ir gražų pamokslą pasakė Tėvas J. Kubilius SJ.

Pamaldose dalyvavo Sąjūdžio pirmininkas inž. K. Oželis, Sąjūdžio V.

Valdybos nariai ir gražus būrelis lasiečių. Po pamaldų, prie Žuvusiems paminklo, po trumpo skyriaus valdybos pirmininko St. Grigaravičiaus žodžio ir susikaupimo pagerbiant mirusius B. Šileikienę ir K. Radvilą skyriaus vardu padėjo dvi gražias puokštes gyvų gėlių, atžymėtų atitinkamais užrašais, Dr. Vydūno ir kpt. Gudyno atminimui. Po apeigų susirinkusieji išvažiavo į Union Pier (Michigano steite) Gin-

taro vasarvietėn, kur įvyko Dr. Vydūno paminėjimas - akademija. Minėjimą atidarė skyriaus pirmininkas S. Grigaravičius. Sugiedamas Tautos Himnas ir pagerbiamas tylos susikaupimo minute Dr. Vydūnas į prezidiumą, minėjimui pravesti, pakviečiamas I-ojo Čikagos LAS sk. pirmininkas J. Balčiūnas ir LL administratorius K. Radvila. Paskaitą skaitė Pov. Dirkis. Išsamiai, įdomi ir gerai parengta paskaita paliko visiems gražiausius įspūdžius.

Minėjime, kuris vyko virš 100 mylių nuo Čikagos, vistik dalyvavo gerokai virš 40 asmenų ir visi buvo dėkingi Dr. Vydūno skyriaus valdybai už taip gražiai pravestą minėjimą ir pamaldas bei iškilmes prie Žuvusiųjų paminklo. Dr. Vydūno skyriaus veikla tikrai galima pasididžiuoti. Vakare, vasarvietės salėje, įvyko vakarienė, kuri os metu pasidalinta mintimis. Sp.

Naujokiški reveransai

Lietuvos Nepriklausomybės Talcos įžanginiame žodyje, skirtame jos išleisti "Laisvės Kovų Dainos" knygai, randame šį leidėjų pasisakymą: "Kovojančiųjų dainos liudija, kad jie tikėjo, jog tautiečiai nepaniekins ir nepamirs jų tikslo ir jų aukų prasmės" (pusl. 6). Ir štai, vos dviem metams praslinkus po šios knygos pasirodymo, atsiranda balsų, kurie bando netiesioginiai nuvertinti jų aukų prasmę ir suniekininti jų kovos tikslą. Nukreipiant dėmesį į pašalinis dalykus, norima įkalti į galvą, kad 1944-1953 metais mūsų krašte buvęs naminis karas, kuriuo metu brolis žudęs savo broli.

Mintyje turiu B. K. Naujoką, kuris "Diena iš dienos" užrašo (Dirvoj) neperseniausiai užtraukė jam charakteringoje tonacijoje dainelę. Ji nrai ne ilga, nekomplikuota, tačiau verta dėmesio ir pagvildinimo. Juo-

KAIP DRABSTOMA PURVAIS GARBĖ AUKSINĖ,
KAIP VELKA JUNGA LAISVĖ IŠDIDI,
KAIP MĖTOS GĖDA DVOKIANČIAM ŠIUOKŠLYNE,
KAIP KILNŪS RYZTAI SMAUGLAMI ŠIRDY,

AŠ MIRT GEIDŽIU, AŠ NETURIU JĖGŲ ...
William Shakespeare

Dr. V. Paprockas

ba šiuo slapvardžiu prisidengęs pilietis nebe pirmą kartą spaudoje praikiša vieną-kitą mintį, rėžiančią išėivo ausi, o kartais ir jausmus. Balandžio 8d. "Dirvoje" B. K. Naujokas trumpoje, bet "sodrioje" atkarpoje suvelia du visai skirtingus dalykus: partizaninį karą ir okupanto daromą žalą jaunimo tautiniam susi-

pratimui. Pirmuoju atveju jis parenka medžiagą taip, kad skaitytojui susidarytų įspūdis, jog Lietuvoje vykustos ne tiek rezistencinės kovos, kiek karas tarp savųjų svetimiesiems viešpataujant. Pasigavęs iš antrų lūpų "gyvo liudininko" citatą, kad: "Ne rusai lietuvius žudė, bet brolis lietuvis žudė savo broli", jis ciniška bando paskleisti tą patį melą, kurį enkavedistai atkakliai kala į galvą bolševikų kalėjimuose sėdintiems kankiniams, o čia - išėivijoje - jį skiepija okupantui tarnaujantieji lietuviškomis raidėmis spausdinami laikraščiai.

Savo tėzei paremti šis našus žurnalistas pasikvietė į talką vieną poetą, ir su pasigardžiuvimu cituoja jo alegorinį išsireiškimą. Užuot išnagrinijęs klausimą iš esmės ir išskėlęs tokio galvojimo netikslingumą, Naujokas pridėda dar nuo savęs, kad tai ne prasimanymas, bet tik "karčios tiesos pasakymas, kurią dabar ir kiti patvirtina".

Nuėjusdamas galimą reakciją, mūsų pamokslininkas reikalo sušvelninimui čia pat patiekia aksominį pamušaliuką ir savo pagrindinę tēzę atmiešia keliais sacharinu pasaldintais sakiniais, aiškindamas, ir be pasakymo aiškų dalyką, kad okupacija esanti kraštui žalinga ir kenkia patriotiniam pavergtos tautos jaunimo nusiteikimui. Ir taip, suminkęs iš pelų bei grūdų tēšlą, Naujokas iškepa prisvylusį blyną, patepa jį sviestu ir ieško skaitytųjų tarpe Jonelių - durnelių, kurie pasiklovię jo virtuve nurutę tą blyną nekramtant.

Tvirtinti, kad Lietuvoje vyko naminis karas (su dalimi ar be dalies - neesminis dalykas) gali tik tas, kuris neturi jokios nuovokos apie buvusias kovas su okupantu. Šiame pasakyme trūksta ne tik realaus pagrindo, bet ir elementarinės logi-

kos. Svetimieji teriojo mūsų Tėvynę, naikino kraštą, vežė nekaltus gyventojus į Sibirą, sauvaliavo, šaudė, terorizavo ir tuo pačiu metu, pasak Naujoką, vykęs naminis karas: brolis broliui kajojo galvas. Jeigu lietuvis, netekęs savo pastogės, praradęs savo žemės sklypą ir savo laisvę, stojo į nelygią kovą su nuožmiu ateivių-maskoliu, tai tuo pačius tas karas, tos kovos negali būti įspraus tos į naminio karo sąvokos rėmus.

Prileiskime, kad Naujokas yra teisus - buvo naminis karas. Tada kyla klausimas kuriems galams jis bėgo ir nešė iš krašto savo kudašį? Reikėjo pasilikti naminio karo lauke, stoti pagal savo sąžinės balsą vienoje ar kitoje kovotojų pusėje ir iki paskutinio kraujo lašo atkakliai, vyriškai, ginti savo šventus įsitikinimus. Jeigu jisai, pasprūkęs iš Lietuvos atsidūrė net kitoje pusėje Atlanto, tai matomai pabūgo ne jo vaizduotėje sukurtu naminio karo ir ne brolišku žudynių dėl kurių jis dabar verkšliana.

Skleisdamas mintį, kad "Karas Lietuvoje iš dalies buvo karas tarp savųjų, svetimiesiems viešpataujant", Naujokas nuvertina rezistentų pralietą kraują. Jeigu iš tiesų būtų buvę šis tarpusavė kova (tos kovos motyvus jis nutyli), tai tuo pačiu tektų galvoti, kad kaltos abi pusės kam jos prie to prileidusios. Ir dar daugiau: kadangi rezistencinių kovotojų buvo žymiai daugiau negu priešui prasidavusių "brolių", tai pagrindinė kaltė krenta pirmiesiems - kam jie skriaudė skaičiumi mažesnius savo brolius.

Nesąmonė akcentuoti mintį, kad neva brolis lietuvis 1944-53 m. kovojo su broliu lietuviu. Tokių kovų, kokias Naujokas nupasakojo "Dirvoje" n e b u v o ir negalėjo būti. Nebuvo tai kova paremta giminystės ryšiais Nekovojo nei gentis su gentimi, nei šeima su šeima, nei brolis su broliu nei tėvas su sūnumi. Kovojo lietuvis partizanas su brutaliu okupantu ir jo pakalikais, kuriems nei gimtoji žemė, nei tautos gerovė, nei krašto laisvė, nei giminystės ryšiai nerūpėjo. Nebūtų buvę okupanto - nebūtu me turėję nei žudynių, nei kvislingų, nei "naminį kovą".

Remiantis Naujoko logika tektų traktuoti bet kurį karą kovomis brolių su broliais. Tenurodo autorius

bent vieną vienintelį pavyzdį, kur nuo Adomo laikų bet kurioje pasaulio dalyje kaujantis su pavergėju nebūtų išivėlęs parsišdavėlis-brolis. Gettoje uždaryti žydai ir tie savo tarpe turėjo išdavikų, pataikaujančių brolio žudykui.

Iš viso, naujokiškas sielojimasis tuo, kad neva brolis kovojo su broliu yra pigus manevras ne tiek veikiantis į realiai galvojančio protą, kiek į svajotojo sentimentą. Alegorine prasme visi mes, gyvenantieji šiame ašarų slėnyje, esame sesutės ir broliukai. Visų mūsų tėvas buvo Adomas o motina - Jieva. Tad, bet kuriuos karus, kovas, žudynes ir muštines galima drąsiai vadinti brolių kraujo praliejimu. Tačiau idėjinėje kovoje, kai kaunamasi už įsitikinimus, - giminystės faktoriaus neegzistuoja. Ji didelės rolės nevaudina ir nenulemė grumtynių eigos.

Pasaulyje nuolat lieja brolis brolio kraują. Primityvūs žmonės kajojo savo brolių galvas dėl duonos kąsnio. Civilizuoti - ir dėl to ir dėl kita Laisvės kovose brolių - kvislingų užtinkama visur. Kas gi kitas, jei ne brolis žudė ir žudo Jugoslavijoje, Prancūzijoje, Graikijoje, Italijoje, Vengrijoje, Kinijoje, Korėjoje, Vietname ir kitur? Kas gi kitas šiandien šaudo į bėgantį pro Berlyno sieną, jei ne brolis? Kas, jei ne tas pats brolis - naujokiškai tariant - Sing Sing kalėjime atima gyvybę pasmerktajam? Kieno dėka, jei ne grynakraujo brolio, buvo pasmerkti miriop šni pai Rozenbergai?

BUS DAUGLIAU

Po gedulingų pamaldų Čikagos T. T. Jezuitų koplyčioje už a. a. kpt. Pr. Gudyno vėlę, žuvusio nuo teroristų kulkos ginant Lietuvos Ministerio Pirmininko Prof. A. Voldemaro gyvybę, padėjus LAS Dr. Vydūno skyriui gėlių vainikus Dr. Vydūno ir kpt. Pr. Gudyno atminimui. Iš dešinės į kairę: Dr. Vydūno sk. Valdybos sekretorė B. Šileikienė, Sąjūdžio IZdo Valdytojas Br. Macianskis, Tėvas J. Kubilius SJ, atlaikęs mišias ir pasakęs gražų pamokslą, Sąjūdžio pirmininkas inž. K. Oželis, Pavaduotojas Pov. Tyrulis, Dr. Vydūno sk. išdininkė S. Radvilienė ir LL redaktorius A. J. Kaulėnas. Nuotrauka - Vyt. Reivyčio

KOVOKIME UŽ GERESNĮ RYTOJŲ

Pasimokyti iš praeities klaidų niekad nevelu. Atsiminimų žiupselis - 1934 m. birželio 7 d. įvykių priežastys

Artėjantis birželio mėnuo sukėlė jau gerokai pamirštų atsiminimų bangą ir paskatino iš naujo persvarstyti tas priežastis, kurios privėdė prie 1934 m. birželio 7 d. įvykių. Tuo labiau, kad tie įvykiai iki šiol mažai kur spaudoje tebuvo svarstomi. Dar ir dabar daugelis lietuvių tuos įvykius labai nevienodai komentuoja, o laikas bėga, įvykiuose dalyvavusių asmenų skaičius diena iš dienos mažėja, nepaliekant ateties istorikui medžiagos. Būdamas tų įvykių aktyvus stebėtojas, jaučiu pareigą juos nušviesti taip, kaip jie ištikrųjų vyko.

1926 metų gruodžio mėn. 17 dienos idealistų būrelis praveistas perversmas keletai metų davė jaunai Lietuvos valstybei impulso visakeriopam atgimimui ir kūrybai. Net ir perversmo priešininkai to tamsi metais nesugebėjo prikišti Smetonos-Voldemaro vadovaujamai vyriausybei - nei savanaudiškumo, nei apsilėidimo, nei veiklumo stokos.

1928 metų rudenį tautinės vienybės priešams pavyko įdiegti neapykantos diegus tarp prezidentūros ir ministrų kabineto rūmų. Blogos valios "damos", atvirai kalbant, supletkavojo abi prie valstybės vairo stovinčių vyrų ponias. Viena tokių "damų", kuri buvo Kauno telefonų stoties vyr. telefonininkė, A. Voldemaras (kaip susisiekimo ministras) savo patvarkymu perkėlė toms pačioms pareigoms į Šiaulius, kad ji daugiau nebekentų dviejų rūmų su gyvenimui. Bet po trumpo laiko, prezidento patvarkymu, toji dama buvo sugrąžinta atgal į Kauną!..

Sklydo gandai, kad Respublikos prezidentas pavydi A. Voldemarui jo kas kart didėjančio populiarumo, tiek krašte, tiek ir užsienyje. Susidarė toks įspūdis, kad net pavydėjo ir 1929 metų gegužės mėn. atentato prie Valstybės Teatro rūmų Kaune, nes jis tikrai gerokai pasitarnavo A. Voldemaro populiarumui.

Santykiams tarp prezidento ir ministro pirmininko tolydžiai šalant, reikėjo laukti vienokio ar kitokio tautinės vyriausybės skilimo.

Ne be įtakos buvo ir 1929 metų rugsėjo mėn. lenkų žvalgybos organizuotas nepavykęs atentatas prieš A. Voldemarą, jam grįžtant iš užsienio per Rytprūsius, kur Plečkaitis su trimis sėbrais - ginkluoti iki dantų, - buvo vokiečių policijos sulaukyti taikstantis įlipti į traukinį, kuriuo grįžo A. Voldemaras iš Ženovės sekmingai gynęs Lietuvos rei-

kalus. Tas įvykis plačiai nuskambėjo mūsų ir užsienio spaudoje, dar daugiau padidindamas ir taip jau didelį A. Voldemaro populiarumą ir autoritetą.

Blogai kai susipyksta paprasti kaimynai, bet kai susipyksta du aukštas pareigas užimantys intelektualai ir ilgai broliškai sugyvenę valstybininkai, - pyktis ir kerštas dažnai peržengia visas ribas. Taip buvo ir ši kartą.

A. Voldemarui nieko blogo nenaučiant, iš Kauno buvo išsiųstas neva manevrams pirmas Gudarų pulkas ir nesant Smetonai tikram kaip reaguos kitos Kauno įgulos dalys, iš Alytaus buvo atsiųstas į Kauną vienintelis visoje kariuomenėje jam patikimas dalinys - jo žento kpt. A. Valušio vadovaujamas antro Ulonų pulko eskadronas...

Pasirengimas buvo padarytas ir kaip perkūnas iš giedro dangaus prasiskambėjo spaudoje ir radijo bangomis, kad... Ministeris Pirmininkas prof. A. Voldemaras atsistatydino ir Respublikos Prezidentas naują Kabineta sudaryti pavadė J. Tūbeliui.

Arčiau A. Voldemaro esantieji asmenys pasakojo, kad A. Voldemaras

jokio atsistatydinimo rašto nebuvo padavęs. Bet nenorėdamas sukelti krašte vidaus neramumų, nepasipiršino prezidento klastai.

Prof. A. Voldemaro populiarumas kariuomenėje ir visuomenėje buvo tiek didelis, kad būtų užtekę jam, kaip Krašto Apsaugos ministeriui duoti įsakymą Kauno įgulai ar bent kuriai nors jos daliai ir Respublikos prezidento klasta būtų nuėjusi niekais.

Nežinia, ar A. Smetonos artimieji painformavo jį apie tai, kad Kauno paštas buvo užverstas tūkstančiais telegramų, kuriomis jis buvo prašomas neskaldyti Tautininkų Sąjungos, neardyti tautinės vienybės ir palikti Prof. A. Voldemarą jo poste. Tas telegramas siuntė savivaldybės organai, tautininkų ir šaulių sąjungų nariai, ekonominės organizacijos ir pavieniai visuomenininkai. Jeigu A. Smetona būtų žinojęs apie tokį telegramų lietuvių, gal ir būtų atsižvelgęs, nes jos tikrai atstovavo tautos daugumos nuomonę ir valią. Net ir jo švogeris, Panevėžio miesto burmistras T. Chodakauskis, miesto tarybos vardu, irgi buvo pasiuntęs tele-

gramą...

Tautą daugiausia nustebino žinia, kad A. Smetona nauju Ministeriu pirmininku paskyrė savo svainį J. Tūbelį, tartum ketindamas valstybės reikalus toliau tvarkyti taip, kad jie pirmoje eilėje tarnautų giminės interesams.

Lietuvos ūkiniame gyvenime J. Tūbelis turėjo neabejotiną nuopelną. Bet kitose valstybės tvarkymo srityse jis ne daug ką teišmanė. Jį pažinusieji pasakojo, kad tai buvo gerai išdiržio dėdės pasakoriaus tipas.

Naująjį kabinetą sudarė geros valios, labai malonūs ir mandagūs, mo kantieji gerai reprezentuoti žmonės. Trūko jiems tik energijos, noro ir gal sugebėjimo dirbti. Jų tarpe buvo dar viena svainių pora - Krašto apsaugos ministeris plk. B. Giedraitis ir Švietimo ministeris inž. K. Šakenis.

Trumpą laiką vietoje atstatyto Vidaus reikalų ministerio J. Musteikio, buvo pakviestas ministeriu Aravičius. Bet pasirodė, kad šis žmogus rimtai žiūri į savo pareigas ir turi noro bei ryžto dirbti. Taigi, - netiko į bendrą ansamblį ir po kelių mėnesių jis buvo perkeltas į ramesnes Zemės Banko direktoriaus pareigas. Jo vieton atėjo labai gerai išauklėtas ir mandagus plk. S. Rusteika, kuriam Kabineto kolegų aplinka buvo ir sava ir visai jauki. Beto, pagal tuo metu sklindančius gandus, plk. S. Rusteika buvo p. Smetonienės giminaitis.

Prof. A. Voldemaro nuvertimo metu pas prezidentą A. Smetoną atsilankė "Geležinio Vilko" vadovybė, prašydama to paties, ko prašė ir gausios telegramos, gulinčios Kauno pašte. Prašymas nebuvo patenkintas ir vadovybės nariams buvo pranešta, kad "Geležinio Vilko" vadas, - Kauno apskrities viršininkas K. Matulevičius yra atstatomas iš pareigų ir nauju vadu skiriamas plk. Bruno Štencelis.

Šis karininkas, kilęs iš sulenkintų, vokiškos šeimos, vedęs žydę, buvo skaitomas vienu iš didžiausių kariuomenės atlietuvimo stabdžių. Todėl nebuvo ko stebėtis, kad tik 2 "Geležinio Vilko" vadovybės nariai tęsytiko bendradarbiauti su plk. B. Štenceliu, o visi kiti pasitraukė ir... buvo nubauti pašalinimu iš valstybinių tarnybų arba išstremti iš Kauno. Vadovybės pėdomis pasekė ir "Geležinio Vilko" padaliniai, - taipgi nepripažindami B. Štencelio savuoju vadu. Vyriausybei nebeliko nieko ki-

to, kaip tik šią gausią organizaciją uždaryti. B. Štencelis liko paskirtas Vidaus reikalų viceministeriu. Būdamas šiame poste B. Štencelis laikė savo pagrindiniu tikslu kovoti prieš bet kokį sąjūdį, stiprinantį lietuvių tautą ar valstybę. Pirmoje eilėje jis savo veiklą nukreipė į kariuomenės demoralizavimą. Be abejo, turėdamas savo ministerio pritarimą, pavedė saugumo departamentui užverbuoti agentus-provokatorius karininkų ir liktinių puskarininkų tarpe visose kariuomenės atskirose dalyse ir didesnėse kariuomenės įstaigose. Užtekėdavo, kad kuris nors karininkas privačiame pasikalbėjime paminėdavo tyčia ar netyčia Voldemaro vardą, - tuojau iš prezidentūros būdavo gautas patvarkymas vesti kvotą. Nežiūrint kokie bus tos kvotos rezultatai, karininkas vistiek būdavo paleidžiamas iš tarnybos.

Tokias kvotas labai entuziastingai ir su dideliu uolumu vesdavo plk. Tvaronas. Tas jo stropumas, praves ti kvotą šališkai, kad būtų išmestas iš kariuomenės patriotas karininkas, keldavo nusistebėjimo... Bet netrukus viskas paaiškėjo, kai bolševikai okupavo Lietuvą, kai Tvaronas jau tada atsargos pulkininkas, viešai demonstruodavo savąją MOPRO nario knygutę...

Po Prof. A. Voldemaro atstatymo, Slaptoji Karininkų Sąjunga (SKS), gruodžio perversmo įvykdytoja, išleido slaptą atsišaukimą į karininkus, kuriame apgalvėdavo Voldemaro atstatymą, bet drauge kvietė karininkus būti lojaliais prezidentui ir vyriausybei, dar su didesniu uolumu eiti savo pareigas.

Krašte pradėjo išsigalėti korupcija. Pakėlė galvas tiek kariuomenėje tiek valdžios įstaigose tarnaujantieji svetimtaučiai, džiaugdamiesi, kad nauja vyriausybė leis jiems ne tik toliau tęsti lietuviams nenaudingą veiklą, bet dargi ir avansuotiis tarnyboje. Tokio elemento avansavimas ėjo nepaprasta sparta, o ypač Vidus reikalų ministerijoje. Jeigu 1929 m. net opozicinių partijų žmonės negalėjo prikišti tautininkams savanaudiškumo, tai nuo 1929 m. ir patys dori tautininkai negalėjo atsistebėti greitu viršūnėse stovinčių žmonių praturtėjimu ir suponėjimu. Prasidėjo dvarų supirkinėjimai, rūmų statybos. Krašte gi, nuo 1930 metų prasidėjo ūkinė krizė. Ir nors 1933 m. mūsų kaimyniniuose kraštuose pa-

- nukelta į 6 puslapį -

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Čikagos Dr. Vydūno vardo skyriaus pareigūnai uždeda vainikus prie Žuvusiems paminklo, pagerbdami Sąjūdžio Garbės Narį Dr. Vydūną ir kpt. Pr. Gudyną. Iš kairės - K. Radvila, St. Grigaravičius - Dr. Vydūno skyriaus Valdybos pirmininkas ir B. Šileikienė - Valdybos narė. Nuotrauka - V. Reivyčič

58-oji tąsa

1941 metais birželio mėn. prasidėjus vokiečių-rusų karui, Vainoras staiga vėl atsiranda savo mokykloje ir greit suorganizuoja nedidelį kovo tojų būrelį. Platesnių žygių negali imtis, nes būrelis stokoja ginklų, tac vykdo sabotažinius veiksmus.

Pagaliau frontas praužia pro Vilniaus kraštą ir Vainoras, neapleisdamas jo pamėgtos mokyklos, lieka ir toliau joje mokytojauti.

Slenka vokiečių okupacijos metai. Vainoro kovos laukas - švietimas ir kova už atlietuvinią gerokai sugudinto ir sulenkinto kampelio. Tuo laiku pas jį atsikelia ir jo žmona, irgi mokytoja, mat mokykla padidinama iki dviejų kompleksų. Jų vienintelis sūnus studijuoja mediciną.

1943 metais bolševikinių banditų būrys, reikia manyti, ne be paramos ar įskundimo vietinių komunistų, užpuola mokyklą. Susirėmime žūna Vainoro žmona ir jis pats išgelbėjamas tik atsukabėjusių į talką vietinių slaptai suorganizuotų Vainoro šaulių.

Šis žiaurus smūgis visai pakeičia Vainoro būdą: jis griebiasi ginklo. Prasideda vis gausėjantieji susirėmimai su rusų metamais desantininkais. Vainoro būrys didvyriškai saugo plačią apylinkę, turi dešimtimis kautynių ir padaro priešui didelių nuostolių.

Neišvengiamai sueina į konfliktą ir su lenkų partizanais, kurie anomis dienomis ėjo ranka rankon su "išvaduotojais" bolševikais.

Frontui artėjant ir gausėjant prieš šio skaičiui bei akiplėšiškuumui, Vainoro šaulių būrys yra priverstas pasitraukti į Pabradės-Svenčionėlių-Ānturkės rajoną ir čia praleidžia frontą, pasilikdamas ir toliau kovoti už laisvę jau bolševikų okupacijos replėse.

Lietuvos Milžinai

Kovojančios Lietuvos Partizano atsiminimai

IS NETOLIMOS PRAEITIES
Tikrų įvykių apžvalga

Vokiečiams traukiantis iš Vilniaus, grįžo prie kovojančio būrio ir Vainoro sūnus studentas. Bet visų dideliu nustebimui, jaunuolis buvo gerokai pasikeitęs... Pasikeitimo priežastis - jaunuolio mylinosios įtaka, kuri kartu su jaunuoju Vainoru studijavo mediciną... Toks keistai greitas sūnaus "sukomunistinėjimas" buvo antras didelis smūgis (po žmonos mirties) Vainorui.

Vainoras, nepakęsdamas sūnaus demoralizuojančios įtakos ir vyrus, jį išvaro iš būrio, nebeuorėdamas jį laikyti savo sūnumi.

Kiek aprimus padėčiai, jaunas Vainoras atsiranda vėl Vilniuje ir čia suimamas raudonųjų saugumo, tardomas ir kalinamas. Jo mylimosios pastangomis, kuri tuo laiku jau buvo centringame Vilniaus komunistų komitete, jis paleidžiamas iš kalėjimo. Bet tas paleidimas, matyti, turėjo sąlygą: išduoti jau tada garsėjantį Vainoro būrį ir jo slapstymosi vietas. Tai buvo spėjimas, bet netrukus jis virto faktu: specialus enkavedistų būrys sudaro spąstus Vainoro būriui...

Buvo taip: iš vakaro per ryšininką buvo gautas Vainoro sūnaus laiškas, kuriame jis dėl labai svarbių žinių perdavimo (kokios tos "svarbios žinios" - laiške nebuvo nurody-

ta) norėjo susitikti su tėvu ties Musės upės ištaka iš Musio ežero X vienkienyje.

Vainoras juto galimą sūnaus išdavystę, bet vis vien nutarė į pasimatymą vykti, nors būrio vyrų buvo atkalbinėjamas to nedaryti.

Apsidraudimui nuo klastos, būrys buvo išdėstytas abejuose upės krantuose, vieno kilometro atstu nuo to vienkienio.

Sutartą naktį Vainoras lydimas šešių vyrų atvyko į X vienkienį.

Čia dviračiu turėjo atvažiuoti jo sūnus.

Kairiajame upės krante buvę Vainoro būrio vyrai apie 11 valandą vakaro pamato bolševikų atlenkančią vorą, kuri bando sulti X sodybą. Vyrai neįsileisdami į kautynes ir tyliai tūnodami savo pozicijoje, pasiūnė vieną šaulį, kad jis perspėtų Vainorą.

Vainoras, gavęs perspėjimą, ir gerai pažindamas apylinkę, apleidžia sodybą pačiu laiku... nes už pusvalandžio ją jau atakuoja bolševikai, remiami kelių sunkiųjų kulkosvaidžių... Bet... sodybą bolševikai randa tuščią!

Vainoras, tartum nujausdamas, išsmukęs iš supamos sodybos ir susijungęs su dešiniajame krante esančiais savo vyrais, staiga metasi į Y kaimą, kur jis tikėjosi rasti bolševi-

kus atvežusius sunkvežimius ir... galimas dalykas, - savo sūnų išdaviką, atvedusį raudonuosius iki šios jam žinomos vietos.

Spėjimas-nujautimas buvo teisingas: kaime Vainoro vyrai rado penkis sunkvežimius ir mažą apsaugą... Po netikėtos atakos kolonos apsauga buvo likviduota ir pas ūkininką P. buvo rastas pasislėpęs jaunas Vainoras!

Vainoras, pavadėjęs savo sūnų prie tvarto, ne kurį laiką su juo kalbėjosi. Ką jie kalbėjo - niekas nežino, Vainoras to niekad neprisimindavo... Du nagano švitiav, paleisti iš tėvo rankos, nutraukė jaunojo išdaviko gyvybę siūlą ir paliko jį drybsoti prie tvarto pamatų...

Būrys, padėgęs sunkvežimius, kaip staiga atsirado, taip staiga ir dingo miško tamsoje, neįsiveldamas į kautynes su enkavedistais.

Tai tokia buvo Vainoro tragiška istorija, palietusi visą jo šeimą.

Nuo to laiko jis liko pabaisa plačioje apylinkėje, be jokio pasigailėjimo skindamas išgamas ir rusus enkavedistus, remiamas jam nuoširdžiai atsidavusių jo būrio kovos vyrų.

1946 metų rugpjūčio 15 dieną, Žolinės šventės dienoje, mes gauname

Mokyklos-kursų baigimo pažymėjimus labai iškilmingoje aplinkoje ir nuotaikoje, dalyvaujant Rinktinės vadovybei ir visai eilei vadų-svečių iš tolimesnių apylinkių, net iš Žemaitijos ir Biržų.

Mūsų darbas buvo baigtas, beliko kelionė namo. O širdis jau traukė prie savųjų, tuo labiau, kad padidėjęs priešų aktyvumas ne vien čia, bet ir mūsų apylinkėse, kaip ejo gandai, kėlė nerimo - ką mes ten rasime?...

Deja, mums buvo pranešta, kad mes turime dar kelias dienas sugauti čia, nes Rinktinė planuoja didelę ofenzyvą prieš Karsakiškio apylinkęse koncentruojamas enkavedistų jėgas ir mūsų talka bus reikalinga.

Mokyklos sąstasas išformuojamas ir mus visus priskiria prie paskirų būrių. Mes abu su Perkūnu patenkame, mūsų dideliu pasitenkinimu, jau mums pažįstamo Kaldės būrio sudėtin.

Diena iš dienos, naktis iš nakties, vyksta intensyvus priešų jėgų žvalgyimas, išdėstytų Karsakiškio-Subačius ruože. O enkavedistų daliniai visu žiaurumu naikina pamiškės sodybas ir gyventojus. Nėra dienos ar nakties, kad pašvaistės ar dūmai neskelbtų naujų ir naujų priešų žiaurumo aktų...

Nuotaika visų įelektrinta iki aukščiausio laipsnio... Visi žino, kad yra rengiamas puolimas... Bet kada? Kada?!

Ypač tos dienos ir naktys tokios ilgos, kai lauki valandos ir išsipildymo teisingo keršto priešui, brutaliai siaučiančio plačiose apylinkėse.

Taip praslenka mums nekantriai belaukiant kelios dienos.

Rugpjūčio 22 dieną visi būrių vadai staiga iškviečiami į Rinktinės štabą. Visi žinome, geriau sakant visi juntame, kad tuoj turi prasidėti akcija...

Po dviejų dienų pas mus atsiranda būrio vadas Kaladė. Didžiąjame

Spaudos ir gyvenimo verpetuose ...

TAI BENT REDAKTORIAI
Lietuviškos Enciklopedijos XXX tome, 5 puslapyje skaitome: "30 to me rašiusieji redaktoriai ir bendradarbiai... Kėkštą J. (lenkų ir ispanų literatūra)".
Dabar pasiklausykime ką rašo bolševikų spauda apie tą "redaktorių ir bendradarbių":
"Tėvynės Balsas" Nr. 30(717) rašo: "Gyvendamas Argentinoje, jis buvo priverstas sunkiai dirbti, skurd, kol 1957 metais jo neištiko sunki liga. 1959m. J. Kėkštą atvyko į Lenkiją. Ten, būdamas sunkiai sergantis personalinis pensininkas, tebedirba kūrybinį darbą: į lenkų kalbą verčia Tarybų Lietuvos poetų kūrinius, pats teberašo lietuviškus eilėraščius. Nuo 1962 metų J. Kėkštą - komunistas (mūsų pabraukta. Red.)
Vadinasi, 1964 metais išleistas Liet. Enciklopedijos "redaktorius ir

bendradarbis" jau nuo 1962 metų yra komunistas! Keista. Nejaugi LE leidėjai be komunistų pagalbos nebepalgi redaguoti "lenkų ir ispanų lietuviškos skryžių"?
Argi P. Gaučys nebūtų geresnis bendradarbis ispanų literatūros rei kalams? Mums atrodo, kad tai yra didelė gėda, kad redaguojant Lietuvišką Enciklopediją tenka šauktis komunistų, - mūsų tautos išdavikų, pagalbos!

GEROS AKYS DŪMŲ NEBJO. . .
Į vilniečių suvažiavimą, vykusį gegužės 30 d. Detroito, kuris praėjo sklandžioje ir kūrybinėje nuotaikoje, buvo bandžiusi išibrauti ir vienybię Salomeja Narkeliūnaitė, garsios "Vienybės" redaktorė, tos "Vienybės" kuri atkakliai, kaip papūga, kartoją beveik visus bolševikų spaudos šmeižtus prieš lietuvišką išsiviją. Suvažiavimo dalyviai balsavimu atsiriboję nuo neprašytos viešnios ir išpra-

šė iš suvažiavimo. Reikia pagirti vilniečių suvažiavimą, o ypač energingą kovotoją už lietuvių V. Šimkų, kurio inciatyvos dėka suvažiavimas aiškiai nustatė, kad šių dienų mūsų laisvės kovoje yra tik du frontai: kovojančių dėl Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės ir tų, kurie tą kovą stabdo ir šmeižia. Kompromisai laisvės kovoje yra negalimi.
Deja, vienos pamokos Narkeliūnaitė neužteko. . . Vakare ji vėl pasirodė vilniečių rengtoje vakarienoje, kiek keistame stovyje, bet ir čia buvo išprašyta iš salės.
Ištikrųjų, - nuostabus akiplėšiskumas! Anot "Vienybės" skelbiamų laiškų (pav. a. a. Dirmeikio) visi išsivijai yra. . . (80%) susitapę nekaltų žmonių krauju, blogi žmonės ir tt. Kam tad vienybiete Narkeliūnaitė staiga prisireikė brautis į tų jos redaguojamojo laikraščio šmeižiamų lietuvių suvažiavimą?

APIE MIRUSIUS GERAI - ARBA NIEKO . .
Iki šiol taip diktavo moraliniai dėsniai, - apie mirusius, apie kuriuos mes neturime nieko gero pasakyti, nutylėdavome. . . "Vienybė" paskelbė si jau mirusio Dirmeikio laišką, kuriame autorius brutaliai "susitvarko" su beveik visa išsivijai baissiu melu, nušovė du zuikus: 1) Dirmeikis jau miręs ir negalės nieko pasisakyti dėl to tariamai jo laiško ir 2) atliko bene vieną iš didžiausių pasitarnavimų bolševikams. Manome, kad tuo savo žygiu "Vienybė" tikrai nusipelnė Stalino medalio ir komunistinio pasaulio galutinio pagarbos.
Jos patarnavimu jau naudojami komunistinė spauda. . .
Šitokių kaltinimų, kurie yra grynas prasimanymas, net Niurengerbo teisme nebuvo mesta, net išle ist ose po karo žydų atsiminimose niekas to nemini (išskyrus komunistinę

propagandos literatūrą), staiga "Vienybės" Dirmeikis padaro "atradimą" *****
BROOKLYNO komunistuojančių "Laisvė" idėjo nekrologą neseniai mirusio neregėto-negirdėto "profesoriaus" Broniaus Pranskaus-Zilio. Visa ta jo profesoriystė sukasi apie tai, kad jis nuo senų laikų dirbęs rusams bolševikams ir Lietuvoje atsirado tik bolševikams ją okupavus.
Idomu, kad jis Stalino buvo uždarytas į koncentracijos lagerį net aštuoniems metams, bet pažūrėkite, kaip apte tai "Laisvė" rašo: "Vaisingas B. Pranskaus kūrybinis darbas ištiesiems 8 metams buvo nutrauktas asmenybės kulto laikotarpiu. Tačiau jis nepalūžo ir 1947m. grįžęs į Tarybų Lietuvą, vėl energingai ėmėsi dirbti literatūros mokslo srityje".
Kodėl "Laisvės" stalinistai nebrįs parašyti kaip tikrai buvo. Nejaugi "Laisvės" leidėjai ir dabar tebėra širdyje dideli stalinistai, bet tik priversti tarnauti naujam ponui Chruščiovui? Taigi, tarnauja Chruščiovui atbuli, dangstydami Stalino kriminalinius darbus po "asmens kulto" antklode. . . Tas jų "profesorius" buvo sa vo tautos išdavikas, lojaliai tarnavęs Stalinui, o vėliau Chruščiovui. Kaip lietuvių tautos išdavikas jis buvo užsitarnavęs didesnes bausmes negu aštuonerius metus Stalino darbo stovykloje, kurioj vis tik "nepalūžo". . . paleistas tęsė išdavikišką tarnybą kitam bosui. . .
- nukelta į 7 puslapį -

PREMIJOS, PRAKALBOS IR - LIŪDNAS BIRŽELIS

Praleidome įvairių, ypač literatūrinių premijų sezoną. Daugumas neblogai pasisekė, t. y. davė gerus rezultatus, sudomino visuomenę, pakėlė nuotaikas. Betgi vienai svabi pre-

mija, deja, yra nepasisekusi. "Giedros" draugija buvo, rodos, užpėnai pasiūliusi net tūkstantinę už romaną apie tobulą lietuvę. Konkursas neįvyko, nes. . . niekas nepajėgė parodyti tobulos lietuviškos paveikslą! Taip ir liko gana neskanus jausmas: argi mūsų moterų tarpe jau nėra pavyzdinių asmenų? ar gal tokios yra nepopuliarios? Argi nėra iš praeities laikų nesurandama pavyzdinės lietuviškos, jei fantazija be modelio negali apseiti? Ir "Giedros" draugija susitaikė su tuo fiasco - jau antri metai tyli, ne nemėgima daugiau "prikelti iš užuomaršties" lietuviškas pavyzdij.

dejuoti nuovargiu žmonėms, o gal ir susirinkimai pagausėti. . .
Dar panašus žodis reikėtų pridurti ir apie literatūrinę programą, raštų teksto skaitymą. Pas mus literatūriniai vakarai nėra neįsilyti, t. y. neįsigijo gero vardo ir nesutraukia publikos, kad jie blogai paruošiami (tikriausiai sakant, visai neparuošiami). Ot, šiaip sau - kas nors išeis į sceną, atsivers knygą ir - pasikaito novelė ar romano ištrauką. Gi scenoje tinkamai skaityti yra sunkiau negu rolė aktoriumi vaidinti! Judantis, grimuotas aktorius, dar ir menkiausiai vaidindamas, gali sudominti, bet skaityti - privalu tik labai tobulai!

net daugiau - tai siaubinga!), -būna klausytojų ilgokai "atmenamas", ir net anegdotai kuriami apie toki skaitymą (kaip žmonės žiovavo ir į laikrodžius demonstratyviai žvelgė, kaip pusė publikos pamažu ištuštėjo, kaip pora net užknarkė, o kiti nedrįsdami pakilti ir išeiti - širdyje keikėsi ir darė pažadus niekad į panašią programą kojos nekelti. . .)
Vėl atsiliko birželis - skaudžios dienos ir naktys prisimena mums: Sibiran trėmimai, sukilimas prieš bolševikus. . . Tų įvykių vi esuose mį nelįjimuose turime išeiti iš šablono, nekartoti įprastos formos, kuri jau nedaro įspūdžio: viena prakalba ar pora, muzikos tarp kitko truputis, kokia dainelė - ir viskas. Šie įvykiai mums jau labai aiškūs, tad prakalbamis įrodinėti jų prasmę - tik blankus kartojimasis. Čia svarbiau prakalbėti į jausmą, į valingą ryžtingumo ugdymą. Tad reikia taip ir programą kreipti. Daugiau gaivališku mo, daugiau jausmingo išpūdimo! Te išsina kalbėti visai nauji žmonės - eilinis lietuvis, minios žmogus. Tėpapasakoją, kaip pats pergyveno bausiuosius birželio trėmimus (arba sukilimą).

Trėmimai dar nėra pasibaigę. Daug lietuvių tebėra Sibire (kitų tėtik kapaikišką skriaudą ir liudvartą) Kik - nukelta į 8 puslapį -

Čikagos Moksleivių Šventės ceremonijoms išnešamos vėliavos. Tarp vėliavų "Vyčių Jaunuolyno" vadovė Genovaitė Giedraitytė. Šventė įvyko Bučo darže gegužės 24 d. ir praėjo su gražiu pasisekimu.
Nuotrauka - J. Grabausko

Kai kas sako, kad mes esame tipiški emigrantai, kurie sustingsta tradicinėse klaidose ir negali išvakyti kulkosvaizdžiu, turi dengti numatomų operacijų prieš Karsakiškį kairįjį sparną, neleidamas priešui pasitraukti Subačiaus link ar susilaukti pagalbos iš tos pusės.
Turimomis žiniomis, pagrindinės priešos jėgos yra sukoncentruotos Karsakiškio bažnytkaimyje, kurios nuolat juda specialioms ekspedicijoms, nukreiptoms į Lėvens upės slėnio pamiškės vienkiemius ir kaimus.
Pagrindinis puolimo tikslas - sunaikinti jų gyvąją jėgą, neleidžiant nei vienam iš jų ištrukti iš sudaromojo katilo.
Rugpjūčio mėn. iš 25 į 26 naktį mes pasijudiname iš savo buveinės ir saulei dar netekėjus užimame poziciją Karsakiškis-Subačiaus-Gelažiai vieškelių kryžkelėje, dengdami visą Lėvens slėnį iki anapus upės einančio kelio.
Mūsų pozicija puiki: mes įsitvirtiname senose kapinaitėse, prieš save turėdami platų apšaudomą ir atvirą plotą, pilnai galėdami kontroliuoti visus vieškelius ir net upės lomą.
Mūsų kaimynai į pietus, dengiantieji plotą tarp upės ir Bygailių esančius miškus bei pamiškes, yra Subačiaus grupės vyrai. Jų sudėties ir skaičiaus aš nežinau. Kaimynai į šiaurės vakarus, turintieji suduoti pagrindinį smūgį į Karsakiškį, yra Žaliosios Rinktinės centriniai būriai
Pirmuosius susirėmimo šūvius mes išgirdome dar prieš saulės patekėjimą. Jie skrido pas mus nuo Karsakiškio bažnytkaimio pusės, bet tikrumoje šis susirėmimas prasidėjo už Karsakiškio vieškelyje, vedančiame į Žaliosios girią.
Bolševikai gavę pirmą kruviną

įsidėmėtini du dalykai. Pirmiausia, neišleisti į sceną skaitytojo be jokios repeticijos - be išitikinimo, kad tikrai gerai skaito ir žmonių nemarins nuoboduliu. Svarbu ne tik įsigilnimas į tekstą ir jo supratimas, bet - taisyklina tartis, tempas, balso tinkamumas salės akustikai ir tt. Ypač patys autoriai pas mus blogai skaito, tad neleiskime jiems kompromituotis prieš auditoriją.
Antra, prozas (ar ir poezijos) ga balas niekada neturi praversti 12-15 minučių! Ir geriausias skaitytojas, kaip patyrimas rodo, prazduo net puikiai kūrini, jei jis tempia virš dvidešimties minučių! O jau kuris privaro ligi pusvalandžio (ir

tik stebime, ką toliau jis darys. . .
Jiems, aišku, pasirinkimas labai mažas: grįžti į Karsakiškį per vėlu, prasimušti pro mus - nėra jokios vilties. . . Mesti į atvirus laukus Gelažių pusėn - rizikinga, ten nėra jokios rimtesnės dangos. . . Belieka tik vienu vienas kelias - Lėvens upės loma. . .
Netrukus matome - jie metasi, kaip ir buvo tikėtasi, į Lėvens pusę. Mes kurį laiką juos lydime kulkos vaidžių ugnimi, bet ji dėl tolimos distancijos nėra jiems skaudi. . . Perbėgimais artėdami į upės lomą, netrukus dingsta mums iš akių. . .
Ateina eilė mums veikti.
Kaladė padalina mūsų "tvirtovės" įgulį į tris dalis: pirmoji - liekasi kapinaitėse ir toliau dengia vieškelį antroji - metasi į upės lomą persekoti priešą ir trečioji vykdo paliktųjų sunkvežimių puolimą.
Mes su Perkūnu, kaip "svečiai", paliekami kapinaitėse, pačioje neįdomiausioje kautynių pozicijoje, nes atrodo, kad čia jau nebebus kas veikti. . .
Pavojus bus praslinkęs nuo Karsakiškio pusės, dabar belieka tik laukti, kad kartais nesugalvotų (jei ten iš viso yra kokios ginkluotos jų pajėgos) ateiti jiems į pagalbą raudonieji nuo Subačiaus pusės. . .
Kapinaitėse mes palikti šeši vyrai. Du pasilieka sekti vieškelį nuo Karsakiškio pusės, kiti keturi ir kulkosvaizdis, perkeliama į kitą kapinaitių pusę, stebėti vieškelį einantį į Subačių.
Šūviai poška visais Lėvens upės pakraščiais. . .
Mes tematome tik vieškelį ir savųjų būrėlį, kuris tvarkosi paliktuose bolševikų sunkvežimiuose. Ten jie nerado jokio pasipriešinimo, - visi "didvyriai" buvo išbėgę gelbėti savo kaillio. . .
Čia reikėtų pažymėti, kad bolševi-

Čikagos moksleivių pavasario šventėje "Dzūkų polka". . .
Nuotrauka - J. Grabausko

smūgį į savąją koloną judančia kažkokiai ekspedicijai, palyginus gan tvarkingai pasitraukė į bažnytkaimį. Tuo laiku mūsų aprimo partizanų jėgoms supant bažnytkaimį. . .
Bet čia priešos nervai neišlaikė: jis nelaukia tolimesnių kautynių išsivystymo ir net nebando išsiaiškinti kokios jėgos puola Karsakiškį, staiga pasidalina į dvi grupes ir bando prasimušti dviem kryptim.
Jei jis būtų gynesnis dengdamasis bažnytkaimio trobomis, partizanų uždavinys būtų buvęs žymiai sunkesnis.
Bet priešas rytų zaros šviesoje matydamas partizanų artėjimą ir jau gavęs kruviną niuksą vieškelyje, kur paliko vienas sunkvežimis ir 18 nukautų, kaip jau minėjau, pasidalina į dvi kolonas ir bando trauktis, nesotodamas į kautynes.
Pirmoji jų kolona palieka dar nepuolamą Karsakiškį ir pėsčiomis metasi į Lėvens slėnį, apšaudoma retos partizanų ugnies, persikelia per Lėvens upę ir kopja į antrąją upės kranto šlaitą. . . Čia juos sutinka gerai savo pozicijose užsimaskavusieji Subačiaus vyrai ir taiklia ugnimi priverčia priešą trauktis atgal, plikame šlaite paliekant visą eilę sužeistų ir nukautų enkavedistų. . .
Šioji grupė jau buvo didelėję bėdoje. . . Karsakiškis tuo laiku jau buvo užimtas partizanų be šūvio ir nuo Karsakiškio pusės besitraukiančius enkavedistus pasitinka tiršta kulkosvaizdžių ugnis. . . Dabar jie jau yra stiprioji kryžminė ugnis, pagauti gan plikame upės slėnyje. . . Naikinamasis ir pribaugiamasis mūsų tęsėsi virš trijų valandų.
Bolševikų antroji kolona bandė prasimušti Subačiaus link. Ji susidėjo iš keturių sunkvežimių.
Bet jiems, kad pasiekus Subačių, reikėjo prasimušti pro mūsų tvirtą poziciją kapinaitėse.

Nuo mūsų pusės, žiūrint į Karsakiškio pusę, vieškelis eina atviru lauku be jokios rimtesnės priedangos, kiek kildamas į aukštumą. Dešinėje yra laukai, kairėje - Lėvens upės slėnis.
Netrukus po pirmųjų šūvių Karsakiškio pusėje, mes išvydome vieškelyje sunkvežimių vorą. . . Ji staiga sustojo kalnelyje (apie du kilometrai nuo kapinaitių) ir kaž ko laukė. . . Reikia manyti, kad stebėjo tas prieš juos esančias kapinaites, kurios jiems dabar buvo pavojingos. . .
Mes, atrodo, buvome gerai užsimaskavę, o jiems sustojus, visai "dingome" už mūrinės kapinaitių tvoros. . . laukdami ką jie toliau darys. . .
Po keliolikos minučių laukimo, vienas iš sunkvežimių pasijudina mūsų pusėn ir pamažu artėja. . .
Prisileidžiame beveik iki 100 metrų, kada Kaladė sušunka:
- Vyrai! Žarijų priešui!
Pakyla kulkosvaizdžiai ir šautuvai ant mūro tvoros. . . Sutraška galinga ugnis, nušluodama visus esančius atvirame vieškelyje priešus. . . Sunkvežimis užsidėgė įvažiuoju ir griovį. Iš jų pusės buvo paleista keliolika netaiklių šūvių, bet toji "sekundė" buvo tokia trumpa, sunkvežimis taip greit atsідūrė griovyje ir suliepsnojo, kad nebuvo nei laiko, nei progos parodyti didesnį pasipriešinimą. . .
Mūsų koncentruota ir intensyvi ugnis nebeleidė nei vienam iš esančių sunkvežimijų pakilti. . . jie visi dingo kas kart didėjančioje liepsnoje. . .
Kalnelyje likęs priešas kurį laiką stovi nejudėdamas ir nesiryždamas veiksmams. Pagaliau, matyti, jis apsisprendžia. . .
Matome - jie apleidžia sunkvežimius ir mažomis grupelėmis dėsto si griovyje. . .
Distancija yra per didelė ir mes

kinės jėgos (ypač jų reguliarios kariuomenės daliniai) labai nenoriai stodavo į kovą su partizanais. Ar jie buvo jau galutiniai išvargę nuo ilgai užsitęsusio karo, ar nenorėjo dalyvauti laisvės kovotojų "medžioklėse", kas atspės. Bet buvo visuotiniai žinomas faktas, kad pačios jų nesekmingiausios "kratros" ar, kaip jie vadindavo "košimai", - susirėmimai buvo tada, kai tai vykdavo reguliari kariuomenė. . . Visi kita kalba kai tą darbą atlikdavo "idealistai" enkavedistai. Jie stropiai košė viską, - ginkluotą pasipriešinimą, beginklų ūkininkų ar jau areštuotą belaisvių. . . Jų neapykanta buvo tokia didelė, kad net nukautieji susilaukdavo baisiausio "keršto" ir, kaip taisyklė, būdavo išniekinami, tartum tas miręs ko votojas jiems vis dar buvo pavojingas. . . Mūsų apylinkėse, kur bent iki šiol mes neturėjome didesnių susirėmimų su reguliaria kariuomene, neskaitant vieno kito pravažiuojančio dalinio (apie tokias kautynes jau esu minėjęs), nebuvo tokių baissiu sadistinių niekinimų žuvusiems. Bet čia, Panevėžio apylinkėse, kaip pasakojo mūsų draugai, jau ne vienas iš brolių kovotojų, nukautas kautynių lauke, buvo tamponas po turgavietes, kariamas, pūdomas, mušamas, lupinėjamos jam akys. . .
Štandien mūsų susirėmimas vyks ta su tais sužverėjusiais enkavedistais. Pabaiga, atrodo, jau labai aiški. Mums paviko juos išsklaidyti į kelias grupes, taigi, rimtesnio pasipriešinimo jau nebuvo ko laukti. Dabar vyko tik medžioklė panikoje bėgančio priešo ir nebuvo jokių abejonių apie jos rezultatus. Puolimo planavimas buvo puikus ir jis vyko labai tvarkingai.

Čia reikėtų pažymėti, kad bolševi-

BUS DAUGIAU

KOVOKIME UŽ GERESNĮ RYTOJŲ Tąsa iš 4 puslapio

dėtis pradėjo gerėti, bet pas mus ji tebebujo ir jos galo nesimatė. Ūkininkai, negalėdami parduoti savo gaminių, nesugebėjo ne tik skolas, bet ir valstybinius mokesčius mokėti. Ypatingai sunki našta slėgė pažangi uosius ūkininkus, kurie, valdžios agronomų ir ūkinės spaudos paklausa, buvo užtraukę ūkių pagerimui paskolas. "Vyriausybės žinių" antroji dalis buvo perpildyta ūkių varžytinių skelbimais. Atsirado nauja "klasė", kuri lobo supirkinėdama iš varžytinių parduodamus nelaimingų ūkininkų turtus.

Lietuvos iškili padėtis tarptautinėje plotmėje buvo smukdama ir žlugdama. Po prof. A. Voldemaro energingo Lietuvos reikalų užsienio vairo užsienyje, jo įpėdinis D. Zaučius nebesugebėjo išlaikyti Voldemaro palikimo užsienio politikoje ir mums draugingųjų valstybių tarpe. Kad ir pykomės pagrįstai su vokiečiais dėl Klaipėdos, o su lenkais dėl Vilniaus, tačiau nevisai vykusi mūsų politika Klaipėdos atžvilgiu, kartais bereikalingai įtempdavo santykius su vokiečiais ir tas skaudžiai atsiliepėdavo mūsų eksportui į Vokietiją. Net ir su broliais latviais neturėjome nei glaudžiau mus rišančių sutarčių, nei šiltesnių santykių. Gi prekyboje su britais - buvome priversti žemiau savikainos pardavinėti maisto gaminius, ir dargi - pirkti mums nereikalingus daiktus, kaip tai mūsų ginklavimui netinkančius artilerijos pabūklus ir tt.

1933 m. Vokietijoje laimėjus rinkimus naci onalsocialistams ir Adolfui Hitleriui tapus neribotu valdovu, pasidarė aišku, kad pasaulinis kamas nebeišvengiamas ir kad Lietuvai likti neutraliai nebus jokios galimybės. Kariuomenės vadovybė susirūpino ginkluotų pajėgų didinimu ir perginklavimu moderniškesniais ir naujesniais ginklais. Bet vyriausybė buvo kurčia visiems kariuomenės vadovybės lėšų prašymams. Pajutuosi, kad kariuomenės tarpe gimsta nepasitenkinimas, vyriausybė vistiek rado lėšų saugumo policijai karių sekimui praplėsti...

1934m. kovo mėn. atskirų kariuomenės dalių karininkų ramovėse buvo iškabintas dirbančių už atlyginimą Saugumo departamentui karininkų sąrašas. Po savaitės sekė kitas. Abejuose sąrašuose buvo išvardinta kelios dešimtys karininkų, nu-

rodant jų laipsnį, pavardę ir pažymint, kurie iš jų gauna nuolatinį 300 litų mėnesį atlyginimą ir kurie apmokami tik pagal suteiktas žinias. Po šiais sąrašais buvo "SKS Kontržvalgybos sekcija" parašas. Nesunku įsivaizduoti, koks kilo karininkijoje pasipiktinimas šitokia vyriausybės politika. Dėl sąrašų tikrumo jokių abejonių nebuvo, nes kai kuriose Kauno įgulos dalyse karininkų garbės teismuose, kai kurie sąrašuose išvardinti karininkai tai patvirtino savo prisipažinimais ir kaip nusikaltę kariuomenės drausmei bei garbei, buvo paleisti į atsargą.

Tiek kariuomenės vadovybė, tiek karininkija juto, kad toms visoms negerovėms padaryti galą tegali tik ji viena.

Buvo pradėti pasitarimai ir sutarta, - nevertojant jėgos, kreiptis į Respublikos prezidentą, prašant sudaryti veiklią vyriausybę, sustabdyti Vidaus reikalų ministerijos provokacinę veiklą kariuomenėje, pradėti rūpintis valstybės gerbuviu ir jos gynyba.

1934 m. pavasarį, Kauno įgulos SKS nariai buvo painformuoti, kad kun. Vl. Mironui tarpininkaujant prezidentas buvo priėmęs SKS delegaciją. Iš klausęs delegacijos nusiskundimų, prezidentas padėkojo - "ačiū, ponai karininkai, jūs man atvėrėte akis. Per tris dienas aš paleisiu Tūbelį ir jo kabinetą ir sudarysiu naują." Nustatytam terminui praėjus ir prezidentui neišstėjęs savo žodžio, pas jį oficialiai atsilankė Kariuomenės vadovybė, kuri irgi išdėstė tas pačias negeroves ir net užsiminė apie galimą perversmą. Šį kartą prezidentas nieko nepažadėjo, tik išpėjo "žiūrėkite, kad nebūtų perversmo." Tuoj po to, keli šios delegacijos nariai skubiai buvo iškelti iš Kauno įgulos.

SKS apsvarsčiusi susidariusią padėtį, priėjo išvados, kad Respublikos prezidentas supranta padėties rimtumą, tik yra veikiamas artimųjų, kurie asmeninių interesų vedini, nenori jokių pakeitimų. Buvo nutarta padaryti nedidelę ginkluotų jėgų demonstraciją, kad privertus prezidentą atsipalaiduoti nuo jį supančių pataikūnų ir kas jis pradėtų rūpintis krašto ateitimi.

Tokios tat buvo priežastys ir sąlygos, privedusios prie atmintinų 1934 metų birželio 7 dienos įvykių. A. GIRSTUPIS

MITRE SAWYER

EXPERIENCED, FULL OR PART TIME

APPLY

Franklin Picture Frame Co.
2019 W. MONTROSE DI 8-2410

STABDŽIŲ TAISYMAS BRAKES RELINED

Nuo '50 iki '58 metų mašinoms kainuoja:

CHEV., FORD, PLYM.	\$14.95
DODGE, PONTIAC, OLDS., STUD., RAMBLER, BUICK	\$15.95
MERCURY, THUNDERB., HUDSON	\$16.95
CHRYSL., De SOTO, PACKARD	\$18.95
LINCOLN, ROADMASTER, CADILLAC	\$19.95

Žemos kainos ir čia neišvardintoms mašinoms. Pilnas hidraulinės stabdžių sistemos taisymas (cilindrai, vamzdžiai, oro šalinimas ir kt.). Taip pat tepimas, alyvos keitimas, smulkūs mechaniški pataisymai, lyginimas ir dažymas.

Nauja dirbtuvė su moderniausiais įrengimais. Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.

ČESAS AUTO REBUILDERS

2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
GRovehill 6-7777

UŽMIRŠTOJI IMPERIJA - tąsa iš 2 puslapio -

kiečių ordinus, Europoje nebuvo kitos galybės mongolams pasipriešinti (A. Sanders, Osteuropa, 1942, München).

Taigi, kada Maskvos kunigaikštija "miegojo" ir laukė progos pasireikšti, Lietuva jau buvo pilnoje galybėje ir gynė Europą nuo įsiveržėlių azijai tų mongolų, anksčiau susitvarkiusi su Lietuvos krikštytojais kardu ir ugnimi vokiečių ordinais. Tada ir Lenkijos "galybės" dar nesireikštą. Kartu Lietuva laisvino iš mongolų jungo ir slavų žemes - krivychių, ukrainų ir rusų kraštus.

VORKSLA IR TANNENBERGAS

Karaliaus Mindaugo įpėdiniai: Traidenis, Vytenis, Gediminas, Algirdas su Kęstučiu Lietuvos valstybę vis plėtė, didino, stiprino, nors turėjo kovoti keliuose frontuose vienu kartu.

Ypač Vytautas Didysis pagarsėjo pasaulyje savo žygiais ir kovomis, savo politine strategija. Jis buvo išplėtęs Lietuvos valstybę nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Jis turėjo vargo su savo pusbrolio karaliaus Jogailos Lenkija, su galingu vokiečių kryžiuočių ordinu, kuriam atkeršyti ir Žemaitiją bei Prūsų Lietuvą atsiimti jis ruošėsi nuo jaunų dienų.

Stebėtina, kaip Vytautas Didysis, siekdamas savo tikslo, norėdamas susitvarkyti Rytuose, sudraudžiant "nepaklusnų" Auksinės Ordos chaną Timurą Kutlugą, sunaikinti Tamerlą

DIE SETTERS

SET UP FOR PUNCH PRESS OR BRAKE PRESS

EXPERIENCED - GOOD HOURS

Excellent working condition

TOP WAGES FOR TOP MEN.

Apply Employment Office -

ROCK-OLA MFG. CORP.

800 N. KEDZIE NE 8-7600

MOTERIMS IR VYRAMS

Galvos odos ir plaukų priežiūra

Speciali formula 1-25849

JIB išgydo pleiskaną, šašus, niežėjimą, plaukų slinkimą; gražina natūralią plaukų spalvą. JIB vartojamas nepulki ir nepažeidžia - 100% garantija. JIB 8 uncijų užtenka 16 savaičių. PPD - \$5.50, jei COD - plus 50c.

Siunčiame paštu ir į visus laisvus kraštus: siųskite Money Order ir apmokėkite siuntimą.

JIB LABORATORIJA, 1437 So. 49th Ave. ir Drugstore, 5000 W. 16 St. abu Cicero, Ill., 60650.

WANTED

EXPERIENCED

WELDERS

Must be able to read blue prints and make own layouts. Top wages for Top men. Steady year around.

Permanent jobs. SEE OR CALL: MR. RAHN

VA 6-5353

AUTOQUIP CORP

1140 So. Washenav

no kariuomenę, priversti klausyti savo žentą Maskvos kunigaikštį Vosylių, 1399 m. rugpjūčio 12d. prie Vorkslės upės (netoli Kievo, Ukrainoj) mūšyje prieš totorius pražudęs du trečdalius geriausios kariuomenės, vos pats gyvas išlikęs, už 11 metų buvo jau tiek galingas, kad drįso, susitaręs su lenkais, stoti žūtūbūtinėn kovon prieš Vakarų Europos ir po piežiaus remiamą vokiečių kryžiuočių ordino kariuomenę prie Žalgirio (Tannenbergo) ir ją sunaikinti.

Tai buvo 1410 m. liepos 15d., pasaulinio masto kautynės. Čia laimėjęmą lėmė Vytauto Didžiojo strategija, panaudota totorių taktika, kurios jis "pasimokė" Vorkslės nelaiminga me mūšy, kada totoriai ant savo greitų arklių, greit neva pasitraukdami, priversdami priešą išsisklaidyti besivejant, greit vėl sugrįždami ir išsisklaidžiusį priešą nugalėdami iš visų pusių apsupe...

Vokiečiams tas 1410 m. mūšis bu-

vo tiek neužmirštamas, kad jie, 1914-1915 m. rusų Rennenkampfo armijai įsiveržus į Rytų Rusiją, kaip tik surežisavo maždaug to pat vietoje sumušti rusus ir po lauko maršalo von Hindenburgo mirties jam amžino poilsio didingą paminklą įrengė, kurį 1945 m. pasitraukdami iš rytų, patys ir susprogdino.

Ne dėl pasigyrimo mums reikia prisiminti valstybinės lietuvių tautos viduramžių garsią istoriją. Šiandien, kovoje dėl Lietuvos išlaisvinimo, "užmirštos" Europos imperijos Lietuvos vardas turi būti žinomas visiems - ne tik mums patiems, bet ir pasaulio taiką lemiantiems veiksniams, kuriems turi būti gėda, kad tokios tautos, kaip lietuvių tauta, tiek reikšminga Europos žemyno geopolitikoje, yra paversta ir net naikinama. Lietuvių tautos valstybingumas nuo XII amžiaus ir jos vaidmuo Europoje yra reikšmingas faktorius mūsų veiksniams kovoje dėl Lietuvos išlaisvinimo. Gailla, kad tas faktorius iki šiol permažai naudojamas.

LEO'S SINCLAIR SERVICE

STABDŽIŲ SANKABOS (CLUTCH), TRANSMISIJŲ (Standartinės ir Automatinės), TUNE-UP'S IR MOTORŲ REMONTAS

5759 So. WESTERN AVE., kampas 58th St.

Sav. LEONAS FRANCKUS Tel. P ROspect 8-9533

Visų rūšių draudimas

AUTOMOBILIŲ, GYVYBĖS, NELAIMINGŲ ATSTIKIMŲ, GAISRO,

LIGONINĖS IR VISOS KITOS APDRAUDOS

TAIP PAT LEISKITE MUMS ĮRODYTI MŪSŲ PLAČIAI ŽINOMĄ SAŽININGĄ, PATYRUSĮ IR STROPŲ PATARNAVIMĄ NAMŲ PIRKIMUI IR PARDAVIMUI

JUOZAS BACEVIČIUS

THE TRAVELERS AGENCY & OTHERS Bonded member by the National and Chicago Board of Insurance Underwriters.

BELL REALTY & BACE INS. AGENCY

6455 So. Kedzie Ave. Chicago 29, Ill.

Val. kasdien 9-9 P ROspect 8-2233 Šešt. ir sckm. 9-5

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

3212 So. Halsted St. Chicago 8, Ill. CA 5-1864

MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE

2439 West 69 St. WA 5-2737

E. ŽUKAUSKAS

Didelis pasirinkimas medžiagų kostiumams, suknelėms, skarelų, odos ir kitų prekių! Įsitinkite!

Pasipuoškite isigydami GRAŽIUS RŪBUS H. SEIGAN KRAUTUVĖJE

Atsilankykite į draugišką krautuvę, kurioje savininkai ir pardavėjai kalba lietuviškai. Čia rasite didžiausį pasirinkimą vėliausių fasonų vyriškus kostiumus ir paltus tokių žymių firmų kaip: "Society Brand", "Groschire", "Botany 500" ir kitų. Geriausių firmų marškiniai visų dydžių; ir kitų vyrų reikmenų.

Jaunuoliai čia ras apsirėngimą pradedant nuo batų iki skrybėlės. Atsilankykite tuojau, kad galėtumėt pasinaudoti didesniu pasirinkimu.

ATEJE TEVAS IR SONUS RAS ČIA TINKAMIAUSIUS RŪBUS. GALITE PIRKTI KREDITAN PATOGIAIS JUMS ISSIMOKEJIMAIS!

H. SEIGAN

RUbai, SKRYBELĖS, BATAI IR KITI REIKMENYS VYRAMS IR JAUNUOLIAMS

4630-32 South Ashland Ave. Tel. Y ARds 7-1272 CHICAGO 9, ILLINOIS

Laidotuvių Direktorai MAZEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

NEVERTAS VARDŲ JOS, KAS NEGINA LIETUVOS

DAR KARTĄ XX AMŽIUIJE PRALAIMĖJOME LENKAMS... ŠILUVA - KALVINŲ ŠVENTOVĖ, AUŠROS VARTAI - KATALIKŲ. DEJA, MŪSŲ DVASININKAI NEPAJĖGĖ APGINTI LIETUVOS GARBĖS

Visa lietuviška spauda, išskyrus katalikišką, aiškiai ir motyvuotai yra pasisakiusi prieš Vašingtone rengiamos kopyčios vardo parinkimą. Nemanydami, kad šis ar visi kiti jau buvę lietuvių balsai būtų išsklausyti tu, nuo kurių priklausoma, nemaloni lietuvių tautai istorija, vis tik, vardan lietuvių tautos teisių ir garbės, spausdiname šį straipsnį, - t e l i e k a jis atseit istorikui kaip protesto ženklas, kad sunkią kovą vedanti lietuvių tauta buvo tuo žygiu suniekinta ir mūsų išėjimas dvasiškia neparodė kieto nugaraukio gindama Lietuvos vardą, teises ir garbę.

Mūsų dvasiškia nusileido lenkų intrigoms ir morališkai mes visi tuo jų aktu esame pralaimėję dar vieną kovą su lenkais, su tais lenkais, kurie per tiek amžių naudodami religiją kaip politinį įrankį, slopino lietuvių tautos aspiracijas siekiant laisvės ir kovojant dėl savo tautinės savitos kultūros.

Dievo ir religijos vardu lenkai terorizavo Vilniaus krašto lietuvius, siekdami jų sulenkimo. Lenkų dvasiškia religija yra "polska viara" už tai ir Lietuvos sostinės Vilniaus Aušros Vartai jiems yra "jų", o ne mūsų, už tai jų bažnyčiose gi rdimė pamokslus, kad Vilnius, Ltvias ir visos kitos lietuvių ar ukrainiečių žemės yra... lenkiškos "nuo amžių".

Mes, kaip matome, nemokame apginti net sostinės religinės šventovės, nuslysdami į provincijos užkampi ir visuomenei "aiškindami", kad Marija yra visur ta pati... Taip, ji ta pati tik mums... lenkams - ne!

Vilniečių iniciatyvos dėka spaudai išskėlus šį klausimą, po ilgo tylėjimo

pagaliau, vysk. V. Brizgys "Draugo" Nr. 77 taip aiškina šį reikalą:

"Ryšium su pasidariusiu aktu lietuvių kopyčios Vašingtone reikala, manome, kad skaitytojams bus įdomu susipažinti"

"Amerikos katalikų šventovė yra skirta Marijos garbei. Dėl tos priežasties mums teko rinktis kurį nors Marijos titulą. Gal būtume galėję parinkti kurį nors iš Litvanijos ar apskritai iš duodamų Marijai vardų. Mes norėjome pasirinkti kurį nors Lietuvos šventovių vardą ir šventovės administracija su tuo sutiko. Vardą rinkau ne aš vienas. Tariausi su visais, kuriuos žinojau esant kompetingais Lietuvos Bažnyčios istorijoje Jie visi yra pasisakę ne už kurį kitą, o už Šiluvos vardą".

Ir tie kiti kompetingieji yra: prof. S. Sužiedelis, kun. dr. V. Gidžiūnas OFM ir kun. prof. St. Yla, dalyvaujant prel. J. Balkūniui. Jie parinko Šiluvos vardą, o ne Vilniaus Aušros Vartų.

Dabar susipažinkime grynai iš istorinio taško, kas yra Lietuvai Šiluva ir Vilniaus Aušros Vartai. Išvadas, atrodo, labai nesunkiai pasidarys pats skaitytojas.

Citatos imamos iš Lietuvių Enciklopedijos XXIX t. 509-521 psl.

"Šiluvos vardas 1457 bžn. fundacijos aktuose rašomas Būda, arba Šilas."

"1591 Šiluvos dvaro pardavimo akte Merkelis Zaviša rašo Szilowa, o 1592 to dvaro perdavimo akte kalvinams Sofija Vnučkienė jau vartoja

Rašo - J. B., Lietuvos Laisvės kovų Savanoris-Kūrėjas

Szydłowa.

"Draudžiamoji lietuvių spauda, bent Tėvynės Sargas, pradėjo vartoti Szilava, o liaudis vis dar ėjo į Sidlavą gauti "šilinių"atlaidų. Nepriklausomoje Lietuvoje pradžioje vartota dvi formos - Šilava ir Šiluva, kol galutinai prigijo pastaroji."

"Sofija Vnučkienė 1591 IX. 1 atpirko dv. su miesteliu iš Merklio Zavišos ir 1592 I. 4 užrašė vietos kalvinams. Kalvinams viename susikovime su katalikais peršovus kryžių ir sužeidus kunigą, buvo iškelta byla Varšuvos seime. Dėl to kalvinų žemė konfiskuota."

"Vėliau prasidėjo reformos birimas į sektas. Šalia liuteronų, kurie dar nebuvo išnykę, š. ėmė kurtis arijonai, ebionitai, stankariečiai, samosatiečiai ir kt. Arijonai sukūrė š. ir savo bendruomenę. Arijonai 1591 m. n. n. antroje vietoje po katalikų."

"Kun. J. Kazakevičius, tapęs š. k. k. bonu de facto, 1623 gale ar 1624 pradžioje senosios kat. bažnyčios vietoje pastatė nedidelę medinę bažnytelę. Marijos paveikslas nebuvo išstatytas. Tai padaryta tik švedams pasitraukus 1629."

"Sekantis Žemaičių ordinaras A. Sapiega 1663 pastatė š. kopyčią prie akmens, atseit, toje vietoje, kur pasirodė Marija. Kalvinų pamokslininkas tuo metu buvo Abraomas Naševskis (taigi, Marija pasirodė ne katalikams, bet kalvinams red.).

Prie tos kopyčios 1668 pabaigoj ar 1669 pradžioj dėl ginčijamos žemės įvyko kruvinos kautynės tarp kat. ir kalvinų. Jų metu sužeistas vikaras Sierniauskas ir kopyčioj peršautas kryžius. Byla dėl šio įvykio pasiekė valstybės seimą Varšuvoje. Pats karalius 1669 XI. 6 pasirašė sprendimą, pagal kurį š. kalvinų bendruomenė uždaroma, turtas konfiskuojamas ir trys kalvinai bei pamokslininkas (tuo metu Chelkauskas) pasmerkiami mirties bausme."

"Šiluvos stebuklingasis Marijos paveikslas priklauso pirminiam hodogetrinii Marijos paveikslų tipui. Jis yra panašus į vad. šv. Luko paveikslą buv. Konstantinopolyje ir Romoje esančius Maria Maggiore bei Maria Antica paveikslus. Konstantinopolio paveikslas buvo turkų sunai-

kintas 1453 ir jo kopijų nėra likę nei Rytuose, nei Rusijoje. Dėl to šiluvinė kopija galėjo atsirasti tik per Romą.

"Vysk. T. Tiškevičius 1748 rašo Romai, kad "šis paveikslas kartu su dokumentais buvo paslėptas žemėje ir po daugelio metų... buvo surastas". Kita versija kalba, kad senasis Marijos paveikslas buvęs kalvinų sudegintas; tai mena rašytinė š. istorija."

"Rašytinė š. bžn. istorija įvykį šiaip nusako: "Artimo kaimo piemenėliai, gandydami bandą bažnytinėse žemėse, pamatė ant vieno didelio akmens mergaitę, išskleistais plaukais laikanti ant rankų vaikėlį ir graudžiai verkiančią. Kai jie pamatė šį vaizdą, vienas iš jų nubėgo pas Šiluvos kalvinų katechetą ir pranešė, ką matė. Katechetas, pasikvietęs bakalaurą, vardu Saliamoną, prisiartinio prie akmens ir taip pat pamatė verkiančią mergaitę, kaip buvo matę piemenėliai. Išdrąsinęs, jis kreipėsi į ją: "Mergaitė, ko verki?" Mergaitė atsakė: "Verkiu dėl to, kad prieš tai šioj vietoj buvo garbinamas mano sūnus, o dabar čia ariama ir sėjama

Tai tarusi ji pranyko. Katechetas su bakalauru, kaip klaidatikiai, paniekino tą regėjimą, palaikydami jį piktosios dvasios padaru" Abu liudininkai kalvinai, katechetas ir bakalauras, atrodo istoriškai patikrinami smensys."

"Kada ištikrųjų įvyko Mrijos apsi-reiškimas, jokių tiesioginių žinių nė-

ra. Šiluvinė istorija tik mena, kad tas apsi-reiškimas "davė progą jos (bžn.) ieškoti, jai vėl priklausyti ir atgauti."

"Tad Marijos apsi-reiškimą reikėtų kelti 15 m. atgal ir tai būtų 1608. Apsireiškimą vieta kartais painiojama su buv. bažnyčios vieta. Iš tikro, tas "didelis akmuo" buvo laukuose, tolokai nuo buv. bažnyčios. Tie laukai vadinami "bažnytinėmis žemėmis", bet niekur - kapinėmis. Kapinės toj vietoj pradėtos po Marijos apsi-reiškimą ir anas "akmuo" tik vėliau atsidūrė tarp kapų."

ISVADOS: a) Šiluva yra daugiau kalvinų šventovė, nei katalikų, nes kalvinams, kurie tada buvo stiprus Šiluvoje ir ją valdė, pasirodė Marija. b) Šiluva niekad neturėjo jokios įtakos lietuvių tautinius jausmus, būdama tolimos ir sunkiai pasiekiamos provincijos užkampyje. c) Jei kalbama, kad Šiluvą aplankydavo per 100.000 žmonių per metus, tai vien Vilniaus miestas turi 240.000, nekalbant jau apie tai, kad Vilniaus Aušros Vartus lankydavo ir tolimosios provincijos žmonės. d) Vilniaus Aušros Vartai yra lietuvių tautinė ir religinė šventovė, - Šiluva tik religinė.

Sulyginkime dabar ką gi sako Lietuvių Enciklopedija apie šią vietovių stebuklingąjį senumą ir poveikį tautinę sąmonę. To poveikio į patriotizmą visai nematome Šiluvos istorijoje, gi Aušros Vartai turi reikšmę ne vien katalikams, bet visai lietuvių tautai.

TAUS DAUGIAU

Spaudos verpetuose ...

(Tąsa iš 5 puslapio)

BOLŠEVIKAI BIJO TIESOS

Bolševikai dažnai vartoja terminą "tarybiniai žmonės", - "tarybiniai partizanai". Abu pavadinimai vartojami neteisingai, bijant teisingo pavadinimo ir slepiant nuo laisvojo pasaulio tiesą.

"Tarybiniai žmonės" tai yra tie žmonės, kuriuos bolševikai Lietuvoje žudė ir žudo. "Partizanai", kaip juos vadina "raudonieji partizanai" yra ne kas kita, kaip svetimos valstybės atsiųsti į Lietuvą banditai, kurie terorizavo Lietuvos gyventojus, plėšė, degino, sprogdino. Juk tie "raudonieji didvyriai" užnešė nelaimę ir Pirčiupiu, kur buvo žmonės niekuo dėti uždaryti į klojimą ir sugedinti. Tai įvyko tik tu "raudonųjų partizanų" ir vokiečių keršto dėka.

Tysliavienės nuomone, Pirčiupy pastatytas paminklas yra ne sudegintiems ir nukankintiems lietuviams, bet... raudoniesiems "partizanams", kurie buvo tiesioginiai kaltininkai šios baisios tragedijos.

Tikroji PARTIZANO sąvoka mumų kitą sako: partizanas yra tas, kas s a v o krašte kovoja su įsibrovusiu priešu. Raudonieji "partizanai" buvo numesti iš parašiatų į svetimą jiem kraštą ir kovojo už rusišką imperializmą, kaip laisvo krašto paverėjai.

JIE LIKO TOKIE PAT ...

1928 metais Popiežius perspėjo

Maskvą dėl persekiojimo religijos ir niekinimo tikybos. Maskva tada į tai davė atsakymą, kuris buvo atspalindintas "Mūsų Rytuosius" laikraštuke: "...manykite kaip jūs norit, mes ėjome ir eisime keliais Lenino. Ateis laikas, kai vatikanas bus padarytas tūkstančių metų žmonių mulkinimo ir tamsinimo muziejumi, iš po piežiaus bus padaryta iškamša, kuri bus pastatyta prie raganiaus Sibire".

Iš Popiežiaus iki šiol dar iškamšos jie nėra padarę, bet komunistai iš savo "dievo" Stalino tatau jau atliko... Jo iškamšą jau išmetė į patvėrį. Būdinga, kad tai padarė ne krikščionys ar kokie baltagvardiečiai, bet patys komunistai, to dievo garbintojai...

Tysliavienė apie savo apsilankymą okupuotoje Lietuvoje rašo, kad ji "turėjo progos susipažinti su Justu Paleckiu "prezidenturoje"... kad perdavus kai kurių vienybių prašymus dėl giminių...

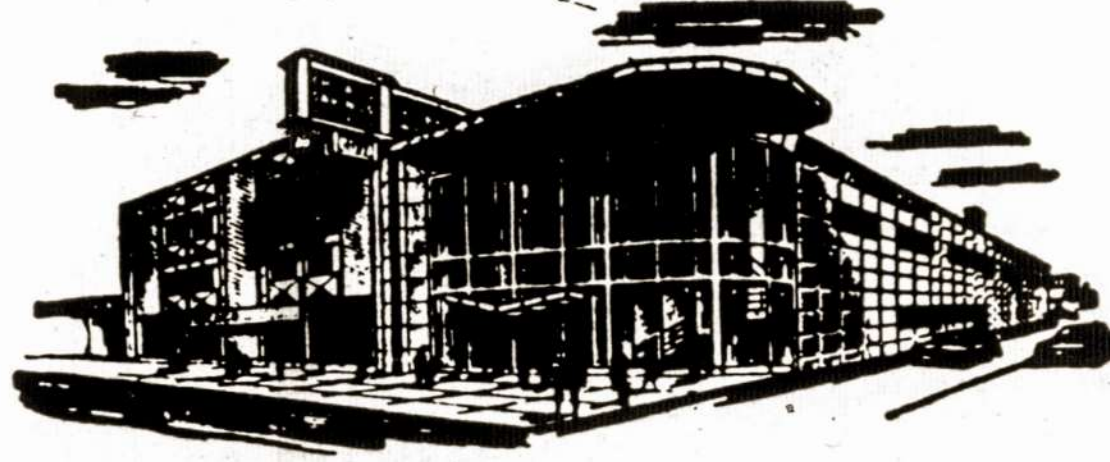
Argi Tysliavienė nežino, kad Justas Paleckis nėra joks prezidentas? Jis neturi jokios galios ir jokių teisių. Jis yra tik paprasčiausias lietuvių tautos kvistingas, kaip marionetė šokantis taip, kaip jį tampo jo bosas Maskvoje.

Juk ir Rūta Kilmonytė, prašydama leidimo nuvažiuoti į Lietuvą, nesikreipė pas "prezidentą" Paleckį, o kreipėsi į jo bosą Nikitą!

Taupykit ir Skolinkit Pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parke

VALANDOS:
Pirmad. nuo 12 iki 8 popiet
Antrad. nuo 9 iki 4 popiet
Trečiad. uždaryta visą dieną
Ketvirtad. nuo 9 iki 8 popiet
Penktad. nuo 9 iki 8 popiet
Šeštad. nuo 9 iki 12:30 p. p.

4 1/2% anticipated dividend on investment accounts

Chicago Savings bendrovės naujai padidinta įstaiga su dviem kiemais automobiliams užima 290 pėdų plotį. Tai viena įdomiausių ir mūsų klientų patogumui puikiai įrengta įstaiga Chicagoje. Aukšti dividendai, apdraustas saugumas, skubus ir malonus patarnavimas.

Taupykite ir skolinkite pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parko apylinkės centre. Current Dividend up to 4 1/2%

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 South Western Avenue. Chicago 36, Illinois GROvehill 6-7575

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

PARAMA-

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

BARNETT PRANC. KONJAKAS	5th \$4.98	COCKTAILS MANHATTAN OR	
GERMAN BRENDY	5th \$3.98	MARTINI kvorta	\$2.98
CANADIAN WHISKEY	5th \$3.98	ZELLER SCHWARZ KATZ.....	\$1, 29 (vokiškas vynas)
VODKA pilna kvorta	\$3.59	NAPOLEON FRENCH BRENDY.....	\$3, 35
KRON BRANNVIN		BORDEAUX pranc. vynas	5th \$0.98
AQUAVIT (svediška)	5th \$3.98		

BRUNO KEPYKLOJĖ KEPA LIETUVIŠKĄ DUONĄ

BRUNO KEPYKLA

Kas Valgo Bruno Duona Visad Žydi Kaip Agūnos!

Sav. BRUNO MACIANSKIS

3339 So. Lituanica Ave
Tel- CL 4-6376

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

PARAMA-

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

BARNETT PRANC. KONJAKAS	5th \$4.98	COCKTAILS MANHATTAN OR	
GERMAN BRENDY	5th \$3.98	MARTINI kvorta	\$2.98
CANADIAN WHISKEY	5th \$3.98	ZELLER SCHWARZ KATZ.....	\$1, 29 (vokiškas vynas)
VODKA pilna kvorta	\$3.59	NAPOLEON FRENCH BRENDY.....	\$3, 35
KRON BRANNVIN		BORDEAUX pranc. vynas	5th \$0.98
AQUAVIT (svediška)	5th \$3.98		

Laisvoji Lietuva

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.
Telef: FR 6-5416

Kas ir kur?

LAISVOJI LIETUVA dėkoja savo Bičiuliams, parėmusiems laikraščio leidimą auka:

- 1) Dr. I. P. Skeivys..... \$ 5
- 2) P. Račiukaitis..... \$ 2
- 3) J. Smailys..... \$ 1
- 4) J. Breivė..... \$ 1
- 5) K. Rūkas..... \$ 1

Visiems aukotojams yra pasiūsti Vyties ženkleliai, tariant ačiū.

PASKAITA. Purdue Universiteto prof. dr. Z. V. Rekašius skaitys paskaitą tema "Žvilgsnis į ateities atominį pasaulį" š. m. birželio 14d. sekmadienį, 3 v. p. p. Jaunimo Centre Čikagoje Žemutinėje salėje, -5620 So Claremont Ave. Rengia LVS Ramovės Čikagos skyrius.

NORINTIEJI vykti į Amerikos Lietuvių Kongresą, įvykstantį birželio 26-28 dienomis Vašingtone, autobusais, traukiniais ar lėktuvais, visas informacijas teikia ALT Biuras - 6818 So Western Ave, Chivago 36, ILL. Telefonas -778-6901.

Į Australiją išvykstančių mūsų krepšininkų kelionės išlaidoms padengti aukojo: Lietuvių Fondas \$500, LB Centro Valdyba (JAV) - \$ 500, L. B. Čikagos apyg. Valdyba - \$250, kun. B. Sugintas \$100, J. Zuris - \$25. Šiam dideliame Lietuvos propagandiniame žygiui dar reikalinga finansinė parama, aukos siūstinos: V. Grėbliūnas, 6941 S. Washtenaw Ave, Chicago 29, ILL.

Lietuviškas kryžius Niujorko pasaulinėje parodoje bus pašventintas ir dedikuotas žuvusiems ir žūstantiems už Lietuvos laisvę birželio 14 d. (sekmadienį) 1 val. po pietų.

PAVASARIO ŠVENTĖ LB Čikagos apg. valdybos suruošta moksleivių pavasario šventė praėjo su dideliu pasisekimu. Dalyvavo 350 moksleivių ir apie 400 svečių.

LB Tarybon išrinkti: Arbienė, Da bšys, Avižienis, Adamkavičius, Jasaitis, Kisieličius, Kriaučeliūnas, Razma, Vardys, Biežis, Bobelis, Blinstrubas, Trakis, Vijeikis, Nainys, Leonas, Nas

Neramios sąžinės balsas

Kai praeitų metų pabaigoje su Amerikos vyriausybės pritarimu, o kitų tvirtinimu, kad net ir pagal jos režiūrą, Pietų Vietname įvyko perversmas ir kaip prezidentas Diem ir jo brolis buvo brutaliai, be jokio reikalo, nužudyti, tai trečiasis jo brolis Ngo Dinh Can prisiglaudė Amerikos konsulate Hue mieste ir paprašė politinio pabėgimo prieglobsčio. Tačiau įsisiūbavę Amerikos vyriausybės kairiųjų tarpe neapykantos aistras katalikiškai Diem šeimai nulėmė ir trečiojo brolio likimą. Jam ne tik nebuvo suteikta politinio pabėgimo teisės, bet jis buvo negarbingai išduotas ir pačių amerikiečių lėktuvu iš Hue nugabentas net 430 mylių į Saigoną ir atiduotas komunistuojančių budistų sadisizmui...

Amerikos vyriausybės atstovai tada ne tik neneigė, bet viešai patvirtino teigimą, kad Can jie išdavė sukilėliams tik gavę iš jų užtikrinimą, kad jam bus suruoštas "fair trail". Pagaliau, kai gegužės pradžioje už padarytus ir nepadarytus nusikaltimus Can budistų buvo nuteistas ir laukė mirties bausmės, tai Amerikos ambasadorius Lodge, kuris tarp kitko dabar ten sėdi spygliuoto mis vielomis aptvertoje ambasadoje (kad apsisaugojus nuo komunistų teroristų), kaž kodėl rado reikalo viešai pareikšti, kad... Amerikos vyriausybė azylio teisių Can neatsakė ir jo karinei sukilėlių vyriausybei... neišdavė! Ponas ambasadorius tvirtina, kad JAV vyriausybė net dėjusi visas pastangas išgelbėti Can gyvybę... Gal ir taip! Matyti kai kieno sąžinė nevisai rami... Tas ne vykęs ambasadoriaus bandymas nuneigti kad ir labai paveltuotai visiems gerai žinomas faktus lenda iš maiško kaip smaili yla...

Šiaip ar taip, šie visi p. Lodge pa-

reiškimai ir išsisukinėjimai nelabai jau gudrūs, dar mažiau įtikinantieji ir nevisai diplomatiški, norint šiame negarbingame pasielgime nusiplauti rankas.

Visoje pietryčių Azijoje Amerikos prestižas yra kritęs beveik iki nulio. Niekas nebenori tikėti, kad Amerika kovoja prieš komunizmą...

Dabartinė Amerikos vyriausybė su savo "Naujuoju Frontu" užsienio politikoje jau yra gan giliai įklimpu si pietryčių Azijoje... Mat to "naujojo fronto" charakteringas pažymys yra tas, kad jis, bent iki šiol, daug energingiau kovoja su savo draugais, kaip su priešu. Šios politikos rezultatus jau mato visi ir visur. Net ir Afrikos Kongo, Kivu provincijoje, iš kur jėga buvo pašalintas bekompromisinis komunizmo priešas, vakariečių šalininkas, Thasombė. Kaip korespondentai iš ten praneša, jau siaučia apie 7.000 puskaukių, žiaurių komunistų... kurie be jokio pasigailėjimo terorizuoja ramius gyventojus, žudo vienuolius, misijonierius, ne tik baltuosius ir jiems nepageidaujamus "nacionalistus" juodukus. Nors padėtis tuo tarpu ten dar nelaikoma aliarmuojančia, bet ji jau artėja prie to sparčiai žingsniais ir Kongo vyriausybė jau prašo Amerikos sustiprinti jai teikiamą paramą... Susidaro toks įspūdis, kad Amerika dar lauks kurį laiką ir neskubės šio komunistų židinio greitai likviduoti... O paskui, galimas dalykas, jau bus per vėlu... bus šaukštai po pietų...

Gi Laose ir Pietų Vietname, kaip žinome, padėtis yra kritiška. To ne beslepia net ir JAV vyriausybė. Jei

J. KADAGYS

Amerika ir toliau taip gins pietryčių Aziją kaip iki šiol, siekdama ne pergalės, bet bičiulystės su komunistais, tai rezultatai jau dabar galima numatyti ir išpranašauti: Aziją užvaldys komunistai ir jėgų persvara tada jau neginčijamai pakryps laisvojo pasaulio nenaudai.

Ieškojimas su komunistais bičiulystės, nors šie ir spaudo Amerikai į veidą, nenoras ar nesugebėjimas pastoti kelią atkakliai pirmyn besiveržiančiam raudonajam tvanui

RINKIMINĘ PROPAGANDĄ PRADĖJUS

Senatoriui Goldwateriui laimėjus respublikonų partijos pirminius rinkimus Kalifornijoje, partijos liberalai ir visi kiti kairieji neteko žado.

Prieš Goldwaterį Kalifornijoje buvo išstatyta visa sunkioji "liberalų" artilerija, remiama milžiniškos sumomis pinigų sumomis, sujungtomis jėgomis buvo daroma viskas, kad tik Goldwateris nelaimėtų.

Kairųjų sparnas pergvena didelį susijaudinimą, nepamesdamas dar vilties senatorių sustabdyti nuo no-

minavimo kandidatu į prezidentus.

Net demokratų partijos vienas liberalas, tiek susijaudinęs dėl Goldwaterio laimėjimo, per televizijos programą pareiškė, kad... jei respublikonai išstatys Goldwaterį kandidatu į prezidentus, tai jis bus lengviau sia sumuši... siūlydamas parinkti kitą kandidatą.

Atrodo, kad amerikiečių masės žavisi Goldwaterio aiškia pažiūra ir komunizmą, jo kietu noru išlaikyti Amerikos prestižą ir drąsa tarti tiesą į akis.

PREMIJOS, PRAKALBOS IR - LIŪDNAS BIRŽELIS

(Tąsa iš 5 puslapio) *****

ti ir paleisti namo - negavo vietos gyventi nei darbo ir turėjo grįžti atgal. Tad šiomis progomis tebūna paskaitomi laišukai iš Sibiro tremties vaizdų. Apie ten mirusius, apie tebekeičiančius, apie skurdą ir badą nukankintus, apie laidotuves taigoje. Reikia surasti ką nors tikrai gyvo, betarpiškai jautraus - kad mus paveiktų, kad uždegtų pasiryžimui kovoti be kompromisų! Gi logiškai, protingai paruoštos profesoriškos paskaitos mums tik suteikia žinių, bet nesukursto valingai ryžtis!

Ir nesitenkintina vien oficialiu minėjimu, kitiems tik pasėdint kėdėse ir pasiklausant. Kodėl negalėtų kiekviena organizacija (ir klubas, mokykla) paskutinį susirinkimą prieš vasarą skirti tam tikslui. PASTATYTI kokį gyvą paveikslą, duoti tinkamą deklamaciją, dainą ir tt. Arba tegu nariai bent pusvalandį visi iš širdies tarpusavy pasižneka ta Sibiro tema, pasidalina žiniomis ir nuomonėmis, teiškėlia naujų faktų. Yra didelis skirtumas - tik išklaudyti viešos paskaitos arba pačiam apie tai savo nuomonę pareikšti. Kiekvienoj draugioj nariai ta proga turėtų išmokę padainuoti kokią partizanų dainelę.

Kadaise Lietuvos bemoksliai, vos raštingi bernai mokėjo atmintinai, net gaidą prisitaikę dainuodavo P. Vaičiūčio eiles apie ištremtą knyg-

neši:

Laiminga saulutė ir vakarus leidos, Lakštingala bandė taisyti stygas, Tik liūdnas lietuvis, vis galvą nuleidęs,

Keliavo į šiaurę už mielas knygas...
J. RUTKUS

A. + A.
KONSTANTINUI GAVĖNUI mirus,
jo dukrai, mūsų skyriaus sekretorei, Birutei Šileikienei ir jos šeimai liūdesio valandoje reiškiamo nuosirdžią užuojautą.

Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Vydūno Skyriaus Valdyba
ir Nariai

A. + A.
KONSTANTINUI GAVĖNUI mirus,
jo žmonai Konstancijai Gavėnienei, dukteriai Birutei Šileikienei ir artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą.

LAISVOJI LIETUVA

Laisvoji Lietuva rengia
Pigiausią - linksmiausią visiems lietuviams
GEGUŽINĖ
kuri įvyksta VELBASIO SODE, - pasiekiama autobusais ar automašinomis važiuojant iš Čikagos Archer Ave (kelias 4A) į Lemanto pusę - adresas: 111 So Archer & Bell Rd

KVIEČIAMI VISI LAISVOSIOS LIETUVOS BIČIULLAI IR SKAITYTOJAI !

GEGUŽINĖJE, grįžęs iš Lietuvių Kongreso Vašingtone LL atstovas padarys trumpą pranešimą.

Birželio 28.
SEKMADIENĮ, Pradžią 1 val. p. p.

vytis, Balčiūnas, Klimas, Jankus, Patža, Vileišis, Matulionis, Ivaškienė, Bražėnas, Volertas, Armonienė, Sidzikauskas, Nemickas, Kezys, Šlepetys.

MONTESSORI d-ijos Vaikų Name lių mokslo metų užbaigtuvės įvyksta birželio 13 d. 7, 30 v. Vaikų Namuose 2743 West 69 St. Programoje Karolio Drungos paskaita, mokslo metų apžvalga, svečių priėmimas.

Antanas Sniečkus, jaunas Amerikoj gimęs lietuvis iš Brooklyno, pa-

siulė šalia lietuviško kryžiaus pasat linėje parodoje įtvirtinti bronzinę lentą su atitinkamu įrašu. Šiam tikslui jis jau surinko \$ 400. Tai gražus pavyzdys jaunimui.

Lietuvių krepšinio rinktinės atsisveikinimo (prieš išvykstant į Australiją) rungtynės bus birželio 28d. Čikagoje. Bus žaidžiama prieš AAU krepšinio lygos meistrę Blue Chips komandą. Rungtynių vieta ir laikas netrukus bus paskelbtas spaudoje.

ANATOLIJUS KAIRYS
Čikagos Scenos Darbuotojų Sąjungos skelbtojo komedijai parašyti konkurso laimėtojas. Jo 3-jų veiksmų satyrinė komedija "Viščiukų ūkis" laimėjo \$ 500 premija.

ELEONORA ZAPOLIENĖ
Čikagos mokyklų šventės jungtinio choro dirigentė.
Nuotrauka - J. Grabausko

Kalbant apie krepšinininkų išvyką Australijon... Iš kairės - J. Bulionis - krepšinio komiteto atstovas Kanadoje, A. Lauraitis - krepšinio komiteto narys, V. Grybauskas - komiteto pirmininkas ir į Australiją vykstančios rinktinės vadovas.
Nuotrauka - P. Petručio